

**“ MINDANNYIAN MÁSONK
VAGYUNK”**

EFOP - 3.1.6-16-2017-00045

KAPCSOLATTARTÁSI UTAK A FEJLESZTŐ NEVELÉS- OKTATÁSBAN

módszertani segédanyag

Összeállította:
Szabó Éva
Zsilákné Timkó Réka

Tartalom

I. rész	4
1. Bevezetés	4
2. Helyzetelemzés és problématükör	4
2.1 Közös pontunk a gyermek	5
2.2 A módszertan főbb kérdései	6
2.3 Helyzetelemzés	6
2.2.1 Tanulóink bemutatása életkor szerint	8
2.2.2 Tanulói adatok a törvényes képviselőik tekintetében	10
2.3.1 Szakembereink kapcsolattartása a törvényes képviselőkkel	11
2.3.2 A tanulók és a vérszerinti hozzátartozók kapcsolattartása	12
2.4 Az együttműködésben érintett ellátórendszerek találkozása - problématükör	13
II. rész	17
1. A szociális ellátások és szolgáltatások rendszere	17
1.1 A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatai	18
1.1.1 A gondozási terv	18
1.1.2 Az egyéni fejlesztési terv	19
2. A gyermekek védelmének rendszere	20
2.1 A gyermekvédelmi jelzőrendszer	22
2.2 Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	23
2.2.1 Területi gyermekvédelmi szakszolgálat munkatársai	24
2.2.2 Gyermekvédelemi gyám	24
3. A gyámhivatal feladat- és hatásköre	24
3.1 Gyámügyi ügyintézés a megyei járási hivatalokban	25
3.2 A hivatal eljárásai gyámsági, gondnoksági ügyekben	26
3.2.1 Gyámság és gondnokság közötti különbség	26
3.3 A gyám	26
3.3.1 A gyermekvédelmi gyám jogai és feladatai	26
3.3.2 A gyám kirendelése	28
3.4 A gondnok	29
3.4.1 A gondnok, hivatásos gondnok kirendelése	29
3.4.2 Eseti gondnok, eseti gyám valamint ügygondnok kirendelése	30
3.4.3 Ideiglenes gondnok és zárgondnok kirendelése	30
3.4.4 A gondnok feladatköre	31

3.5 A gyám és gondnok működésének felügyelete és irányítása	31
4. A pedagógiai szakszolgálat feladatai	32
4.1 A szakértői bizottsági tevékenységről a súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban	33
4.2 A szakértői vizsgálatról	35
4.2.1 A szakértői vizsgálat kezdeményezője	35
4.2.2 A szakértői vizsgálati kérelemhez csatolandó dokumentumok	35
4.3 A súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek/tanulók képességének felmérése	36
4.3.1. Állapotmegismerés – szakértői vélemény	36
4.3.1 Fejlődésorientált képességfelmérő szempontsorok, skálák	37
4.4 Súlyos halmozottan fogyatékos gyermekek korai fejlesztés és gondozása	37
5. A fejlesztő nevelés-oktatás programja az Esély Pedagógiai Központ EGYMI-ben	40
5.1 A fejlesztő nevelés-oktatás megszervezése	40
5.2 A fejlesztő nevelés-oktatás tervezése	40
5.2.1 Az éves tervezés	40
5.2.2 A heti tervezés	41
5.2.3 Az egyéni foglalkozások megszervezése	42
5.2.4 Felvételi pedagógiai diagnózis,– és vélemény	42
5.2.5 A pedagógiai diagnózis	43
5.2.6 Az egyéni nevelési-oktatási fejlesztési terv	43
5.2.7 Csoportos foglalkozások szervezése	43
5.2.8 A csoportalakítás szempontjai	44
5.3 Pedagógiai és módszertani alapelveink	45
5.4 A nevelési program legfőbb célja és feladatai	46
5.4.1 Feladatok	46
5.4.2 A mindennapi fejlesztés során szem előtt tartandó pedagógiai elvek	47
5.5 Alkalmazható nevelési módszerek és terápiák	48
5.5.1 Átfogó nevelési módszerek	48
5.5.2 Testorientált módszerek és mozgásterápiák	49
5.6 A nevelő – oktató munka mérése, értékelési rendszere	50
5.7 A súlyosan, halmozottan sérült tanulók értékelése	51
III. rész	51
1. Az együttműködés lehetséges szinterei és szakmai megvalósítása	51
Ábrák, grafikonok, táblázatok, képek jegyzéke	55

I. rész

1. Bevezetés

Az Esély Pedagógiai Központ EGYMI 2014 óta látja el a súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek fejlesztő nevelés-oktatását. Az EFOP - 3.1.6-16-2017-00045 “Mindannyian mások vagyunk” címmel benyújtott pályázat keretében készült el módszertani segédanyagunk. Ebben arra keressük a megoldást, hogy miként tudjuk a fejlesztő nevelésben-oktatásban érintett partnereinkkel a kapcsolattartási utakat javítani, hatékonyabban működtetni tanulóink minél magasabb szintű ellátásának érdekében. A cél a különböző területek harmonikusabb kapcsolatrendszeréhez vezető startégia kidolgozása a metszéspontokkal rendelkező feladataink hatékonyabb elvégzése érdekében.

Munkánkat ajánljuk a fejlesztő nevelés-oktatásban dolgozó gyógypedagógusoknak, a szakértői bizottsági tevékenységben dolgozóknak, a gyermekvédelmi szakszolgálatban dolgozó gyámoknak, a gyámügyi osztályok által kirendelt gondnokoknak, a családsegítő szolgálatban dolgozóknak, szociális munkában dolgozóknak egyaránt.

A pályázat lehetőséget ad egyrészt arra, hogy holisztikus megközelítésű tapasztalatainkat, ötleteinket írásba foglaljuk, másrészt pedig arra, hogy az elkövetkező években a gyakorlat próbájának vessük alá mindezeket, kritikus reflexióinkkal folyamatosan fejlesztve.

Bár kidolgozott módszertanunk elsősorban a helyi tapasztalatokra reagál, de reméljük, hogy ötleteink hasznos kiindulópontjai lehetnek más köznevelési intézményeknek is nevelő-oktató munkájuk tervezéséhez.

2. Helyzetelemzés és problématükör

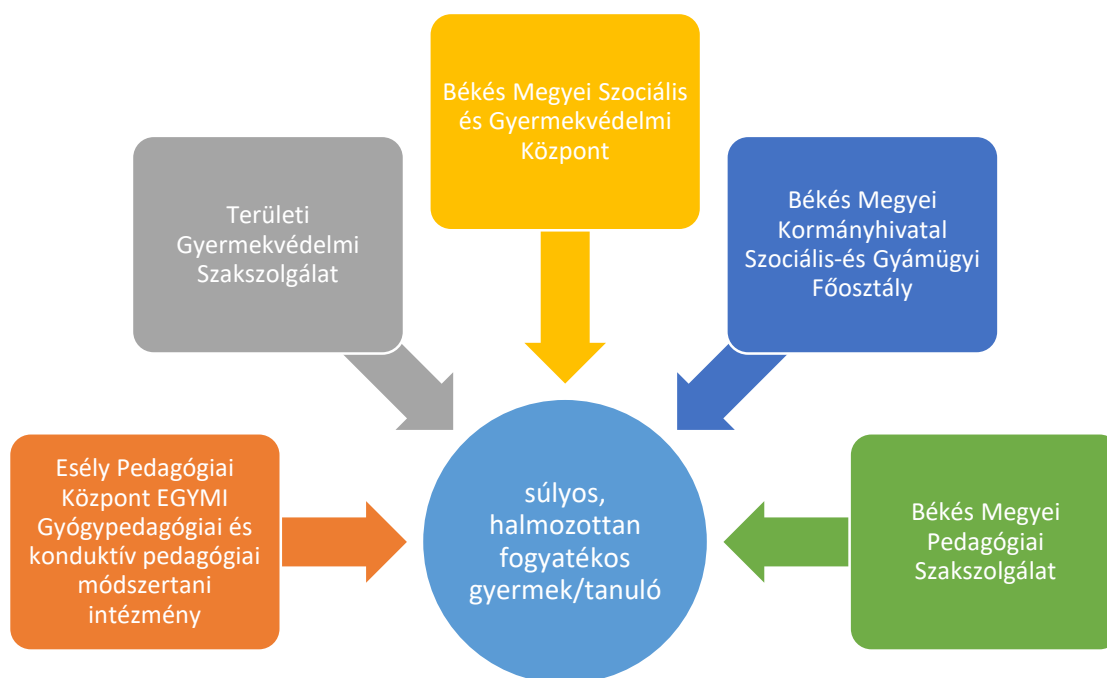
A köznevelésben dolgozó szakember számára bonyolultnak tűnik a szociális ellátórendszerben való eligazodás. A fejlesztő nevelés-oktatás köznevelési alapfeladatban sok esetben kerülünk kapcsolatba a szociális területek képviselőivel. Az ötéves működési gyakorlatunkban előforduló nehézségek alapján fogalmazódott meg az a belső igény, hogy magasabb szintre emeljük a kooperációnkat a partnerekkel. Abból a gyakorlati tapasztalatból indultunk ki, hogy elsőként szükséges egymás feladatainak és kompetenciáinak pontosabb megismerése. Erre alapozva a lehetséges kapcsolódási pontok beazonosítása. Így a fejlesztő nevelés-oktatás, a gyermekvédelmi szakszolgálat, a kormányhivatal és a diagnosztikai

tevékenységet ellátó szakértői bizottsági tevékenység ide vonatkozó elemeit egyaránt számba vettük.

2.1 Közös pontunk a gyermek

A legfőbb cél az, hogy a gyermekek sorsát alakító intézmények és azok munkatársai között képesek legyünk működő kommunikációs csatornákat felállítani. Így több oldalról rálátni és megérteni a gyermekek sorsának alakulását. A módszertani anyagunk elkészítése előtt az intézmények képviselőivel többször megbeszélést folytattunk és egyértelművé vált a részükről is a nyitottság kezdeményezésünkre. Annál is inkább, mivel a folytonosan változó jogszabályi környezetben az eligazodás nehézkes, kevés az erőforrás más területeken folyó módosulások követésére. Így a személyes szakmai kapcsolatok nagyban felértékelődnek, amit javunkra tudunk fordítani a stratégia kialakításában is.

Mely intézményekről van elsősorban szó?

1. ábra Tanulók ellátásához kapcsolódó intézmények

Sok kérdés fogalmazódott meg, melyek megválaszolásához feltétlen szükségünk van a szervezeteink közötti tanulásra. Ezért anyagunkban igyekszünk röviden megismertetni minden együttműködésben szereplő partnerünk azon tevékenységeit, feladatait, melyek hatással vannak/lehetnek egymás munkájának elősegítésre.

2.2 A módszertan főbb kérdései

Módszertani segédanyunk azon ismeretek és információk összegyűjtését szolgálja, melyek a partneri együttműködéshez szükségesnek tartunk.

- **MIÉRT?** Milyen jellegű problémák indokolják, hogy ezzel foglalkozzunk? Melyek az intézményünk gondjai az együttműködés területén? Helyzetelemzés.
- **KIVEL?** Partnerek azonosítása a fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő tanulóink ellátásában. Mely jogszabályok mentén működnek ezek ellátórendszerek/intézmények? Milyen feladatot töltenek be a fejlesztő nevelés-oktatásban résztvevő tanulóink sorsának alakításában? Mik a kompetenciáik? Milyen végzettségűek, milyen munkakörben dolgoznak a közvetlen munkatársaik? Mik az elérhetőségeik? Milyen esetekben szükséges a gyám, illetve a gondnok kijelölése? Milyen ügyekben járhatnak el? Mi a feladatkörük? Hogyan tudunk velük kapcsolatba kerülni? Melyek a helyi szintű elérhetőségeik?
- **MI A SZÁNDÉK? MI A SZÜKSÉGLET?** Vannak-e közös, vagy hasonló feladatink melyek hidat jelentenek? Melyek ezek? Milyen kérdések mentén tudunk hatékony együttműködést kialakítani a köznevelési intézmény és a szakellátás, illetve a többi partner között? Milyen vállalásaink lehetnek a gyerekek érdekeinek közös képviselésében? Hol és milyen esetekben van szükség a kapcsolatok és az információ áramlás javítására, vagy kialakítására?
- **MILYEN CÉLOK LEHETNEK?** Hol jelentenek leginkább problémát a hiányos információk, melyek akadályozzák és egymástól függővé tehetik hatékony működésünket? Melyek lehetnek a mindenki számára elfogadható együttműködési célok?
- **MI LEGYEN A STRATÉGIA?** Hogyan alakítsuk ki jövőbeli együttműködésünket? Milyen formai kereteket tudunk közös szándékkal felállítani? Milyen kommunikációs csatornákat válasszunk? Mindehhez milyen módszereket részesítsünk előnyben? Milyen kompetenciákra lesz ehhez szükségünk?

2.3 Helyzetelemzés

A súlyos és halmozott fogyatékoság Irányelvekben megfogalmazott definíciója:

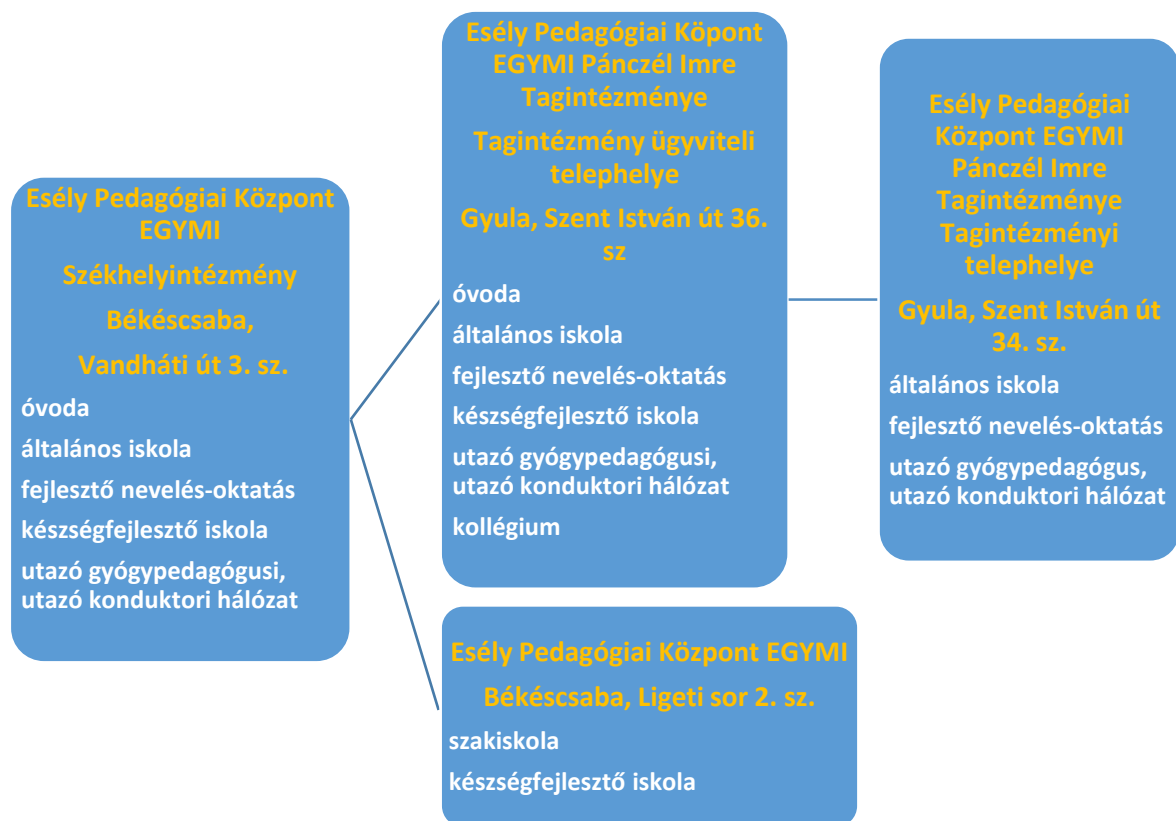
„A súlyos és halmozott fogyatékoság az egész élet során fennálló állapot, amelyre jellemző, hogy a testi struktúrák károsodása következtében a speciálisan humán funkciók – mint a

kommunikáció, a beszéd, a mozgás, az értelem és az érzékelés-észlelés – minimálisan két területén súlyos vagy legsúlyosabb mértékű zavar mutatható ki. Ennek következtében az érintett személy pszichofizikai teljesítményei extrém mértékben eltérnek az átlagtól, így tevékenységeiben erősen akadályozottá válik, és társadalmi részvételében jelentősen korlátozott lehet. A súlyos és halmozott fogyatékoság hátterében rendszerint a korai életszakaszban bekövetkező, a központi idegrendszert érintő komplex károsodás áll. A fogyatékoságok a legkülönbözőbb kombinációkban és súlyossági fokozatokban, esetleg eltérő időben jelenhetnek meg.”

A 2011. évi nemzeti köznevelési törvény az alábbiak szerint rendelkezik: „Ha a sajátos nevelési igényű gyermek súlyos és halmozottan fogyatékos, attól az évtől kezdve, amelyben az ötödik életévét betölti, fejlesztő nevelésben, attól az évtől kezdődően, hogy tankötelessé válik, fejlesztő nevelés-oktatásban vesz részt. A fejlesztő nevelés-oktatást a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai nevelési, nevelési-oktatási intézmény látja el egyéni vagy csoportos formában:

- a) saját intézményében külön erre a célra létrehozott csoportban,
- b) otthoni ellátás keretében,
- c) abban az intézményben, amely a gyermek ápolását, gondozását ellátja.” (Nkt.)

A fejlesztő nevelés-oktatás intézményegységként működik az Esély Pedagógiai Központ EGYMI-ben. Vezetője az intézményegységvezető. Szervezeti és Működési Szabályzat szerint feladata mind a békéscsabai, mind a tagintézményi feladatellátás szakmai felügyelete.

2. ábra Köznevelési alapfeladatok szervezeti felépítése az Esély Pedagógiai Központ EGYMI-ben (SzMSz 2019)

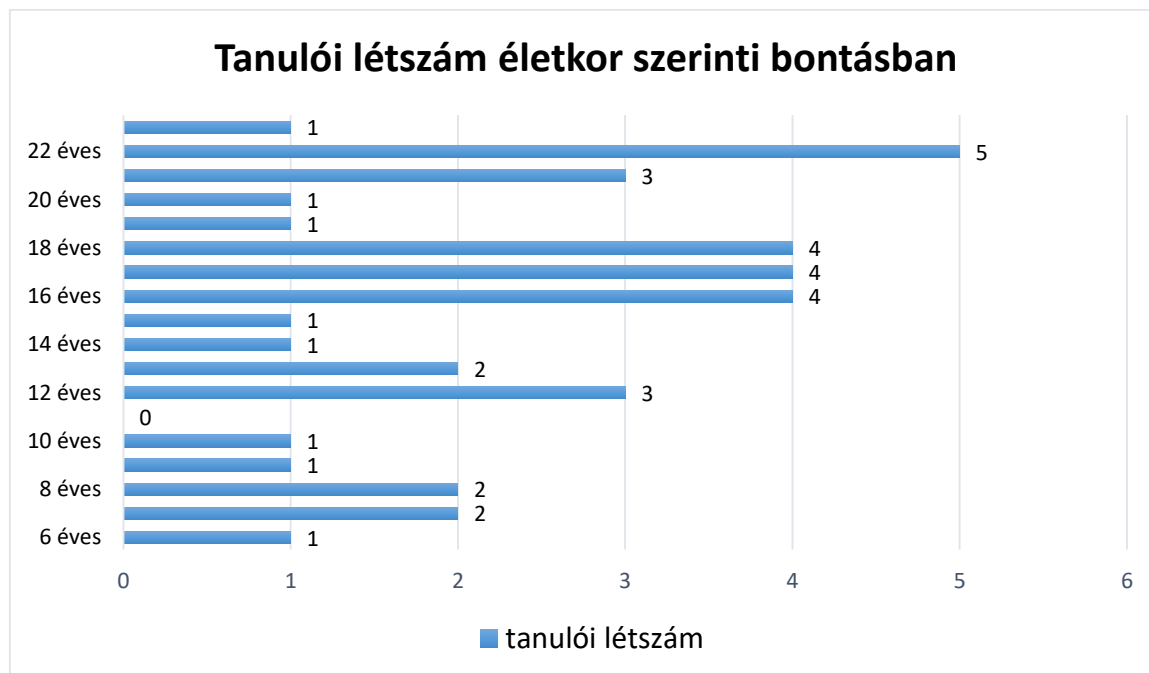
Az Esély Pedagógiai Központ EGYMI békéscsabai feladatellátási helyén a súlyos-halmozottan fogyatékos tanulók száma 2020 II. félévében összesen 37 fő. Fejlesztő nevelés-oktatásuk a Békés Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szolgálat Békéscsaba, Degré utca 59. sz alatti épületében valósul meg, melynek egyben lakói is.

A tanulóink közül 25 fő csoportos foglalkozásban részesül. Az ellátás formai kereteit tekintve 5 fejlesztő nevelés-oktatást ellátó csoportban, melyek szakmai munkáját csoportvezetők irányítják és a megvalósítást gyógypedagógiai asszisztensek segítik. E mellett további szakemberek kapcsolódnak a feladatellátásba tanórák és terápiás ellátások biztosítására. További 12 tanuló egyéni fejlesztést kap. Közülük 2 fő saját otthonában kapja meg a szakértői bizottság által előírt óraszámban a fejlesztéseket.

2.2.1 Tanulóink bemutatása életkor szerint

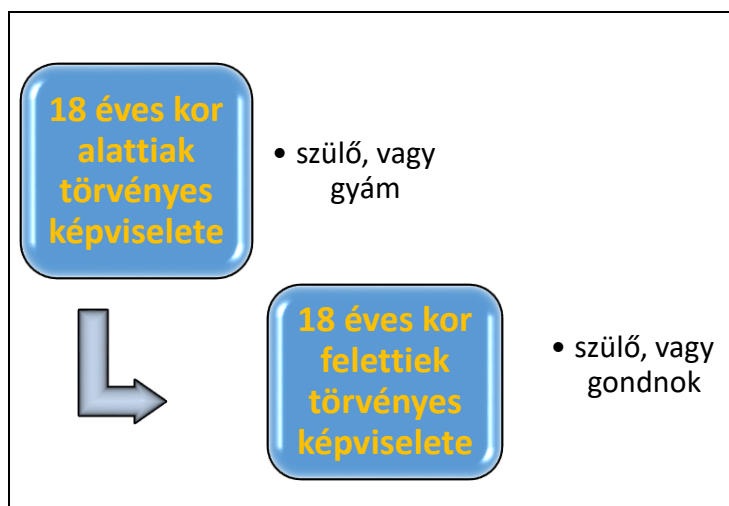
Életkor szerinti megoszlást tekintve a 6-18 év közötti tanulók vannak többségben, összesen 27 fő, ami az ellátottak 73 %-át jelenti. 18 éves kor fölötti tanulóink száma 10 fő, ami 27 %.

Legfiatalabb tanulónk 6 éves, legidősebb pedig 23 éves. A 23 éves kor a fejlesztő nevelés-oktatásban való részvétel életkori felső határa.

1. grafikon: Tanulói létszám életkor szerinti bontásban

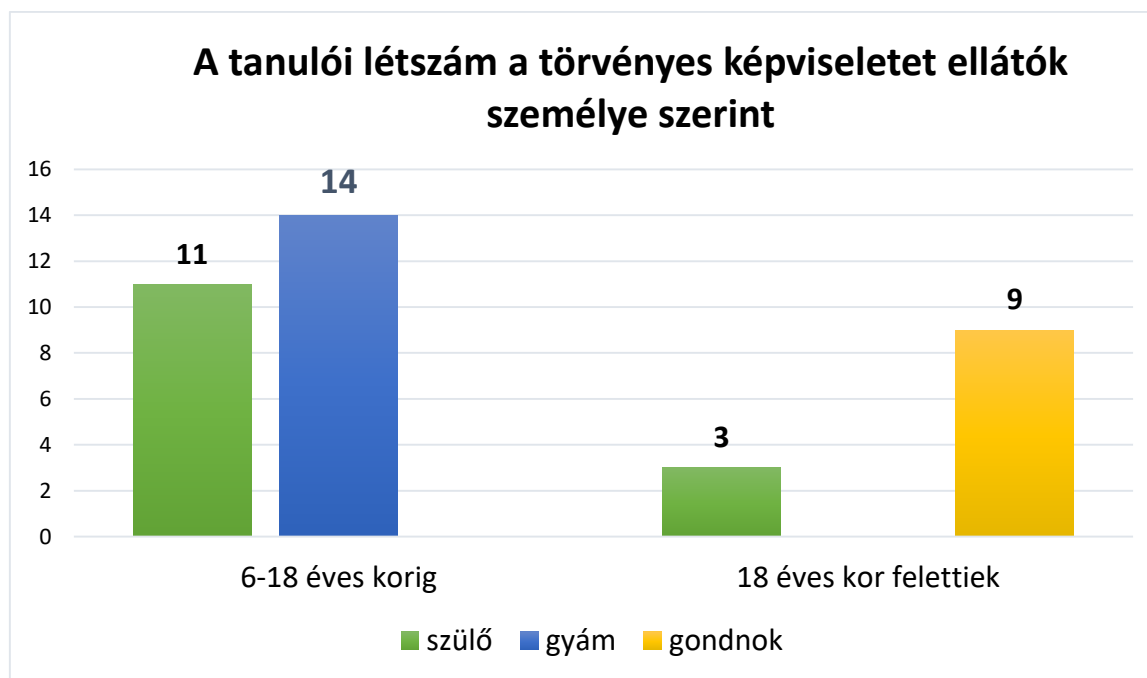
Az életkori megoszlást a 18 éves kornál bontottuk meg, mert ahol nem a szülő, ott 18 éves korig a gyám, illetve 18 éves kor után gondnok látja a tanulók törvényes képviselőt. Tehát 18 éves korban történik egy törvényes képviselő váltás, amely időszak a kapcsolattartást és a hivatali ügyintézkést jelentősen megnehezíti.

3. ábra: A törvényes képviselő ellátása

2.2.2 Tanulói adatok a törvényes képviselőik tekintetében

Megvizsgáltuk, hogy miként alakul a törvényes képviselőt ellátása ebben a két életkori csoportosításban.

2. grafikon: A tanulói létszám a törvényes képviselőt ellátók személye szerint

Tanulóink törvényes képviselőjét 38%-ban látja el a szülő, míg 62 % esetében a gyám, illetve a gondnok látja el ezt a feladatot.

Vizsgáltuk azt is, hogy a törvényes képviselők milyen gyakorisággal tartják a tanulókkal kapcsolatot, illetve az intézmény szemszögéből hogyan ítélték meg az együttműködésüket. Tapasztalatunk az, hogy a bentlakásból kifolyólag a szülőkkel épp olyan nehéz a hétköznapiakban a kommunikáció, mint például a gondnokok esetében.

2.3.1 Szakembereink kapcsolattartása a törvényes képviselőkkel

3. grafikon: Kapcsolattartás jellemzői a törvényes képviselőkkel

A tanulók ápolását-gondozását ellátó szakemberekkel sikerült jó együttműködést kialakítani, de az aktuális napi problémák megbeszélése, a tanulókról való információátadás hatékonyabb megvalósításán dolgozni kell. Hasonló a gond a tanulók törvényes képviselőivel történő kapcsolattartás területén is. Mivel a gyámok ugyanabban az épületben dolgoznak, mint a fejlesztő nevelés-oktatás megvalósításának helye, ezért velük szorosabb szakembereink kapcsolattartása. A gondnokokkal való együttműködés viszont kevésbé zökkenőmentes.

A törvényes képviseletre jogosult személyekkel való kapcsolattartási nehézségek napi szinten akadályozhatják a feladatellátást, az ügyintézését. Pl. soron kívüli szakértői kontrollvizsgálatoknál a törvényes képviselő aláírása a kérelmen, szakértői kontrollvizsgálatokon a törvényes képviselő jelenléte, a személyes adatokban bekövetkező változások nyomon követése, az egyéni fejlesztési tervek, év végi értékelések eljuttatása a törvényes képviselőnek.

2.3.2 A tanulók és a vérszerinti hozzátartozók kapcsolattartása

4. grafikon: Vér szerinti hozzátartozók kapcsolattartása a tanulókkal

A tanulók közül 2 fő otthonában kapja meg az ellátást, így szoros kapcsolat és együttműködés van a fejlesztő szakemberek és szülők között. A további 12 esetben, ahol a szülő a gondviselő, de a gyermek az intézmény lakója, ott a kapcsolattartási felmérésünk szerint 3 esetben semmilyen kapcsolatot nem tart a szülő gyermekével, 3 esetben heti rendszerességgel, 4 esetben havi rendszerességgel, míg 1 esetben éves szinten egy-két alkalommal tartja a szülő gyermekével a kapcsolatot.

Annál a 23 tanulónál, akiknél a gondviselő szerepét a gyám, illetve a gondnok látja el, ott a szülők kapcsolattartási jellemzői még inkább elszomorító képet mutatnak. Mindösszesen 4 gyermeket látogatnak a szülők illetve volt nevelőszülők éves szinten, 1 tanulót havi rendszerességgel.

Összességében elmondható, hogy a fogyatékosok ápoló-gondozó otthonában élő tanulóink

51 %-a-át egyáltalán nem látogatják, semmilyen élő családi kötődéssel nem rendelkeznek. A gyermekek/tanulók számára a gondozásukat és az oktatásukat ellátó szakemberek jelentik az odafigyelést, a szeretet forrását.

Az érzelmi kötődésen túl a fenti adatok is azt támasztják alá, hogy milyen nagy jelentőséggel bírhat egy hatékonyabb együttműködés megalapozása és egyben folyamatos fejlesztése kapcsolatrendszerünkben. A súlyosan-halmozottan fogyatékos tanulóink sorsa, életminősége

nagyban függ a velük foglalkozók közös elköteleződésétől, emberi, szakmai hozzáállásától. Szerencsés a helyzetünk, hiszen mindannyian a legjobbat szeretnénk a tanulóknak. Ez segít abban, hogy a nehézségek megoldásában közösen tegyük meg az erőfeszítéseket arra, hogy a gyakorlatban is működő utakat alakítsuk ki. Mindehhez -véleményünk szerint- a jogszabályi kereteken felül a résztvevő szakemberek hivatástudatára, gyermekek iránti szeretetére, érdemes úgy tekintenünk, mint legfőbb erőforrásunkra.

2.4 Az együttműködésben érintett ellátórendszerek találkozása - problématicus

Tanulóink képességeinek diagnosztizálásban, a fejlesztésében, a gondozásában, a képviselőjükben, a velük kapcsolatos intézkedésekben érintett szereplőket is megszólítottuk, hogy egymás kompetenciáit jobban megismerjük. Feltérképeztük, hogy jelenleg hogyan működnek, vagy éppen nem működnek a résztvevők közötti kapcsolati utak. A kommunikáció hiányával összefüggő problémákat felszínre hoztuk.

A legfontosabb elemként az a törekvés vezérelt bennünket, hogy a többség hosszútávon azonosuljon együttműködési szándékunkkal és e mentén közös célokat fogalmazhassunk meg, összehangoltabban működjünk a jövőben.

Meghívott partnerek voltak:

Intézmény megnevezése:	Címe:	Osztály:	
Békés Megyei Kormányhivatal Békéscsabai Járási Hivatala	5600, Békéscsaba, Szabadság tér 11-17	Gyámügyi és Igazságügyi Osztály	Dr. Surányi-Vámos Viktória képviseletében Dr. Aszódi Gabriella
Békés Megyei Kormányhivatal Gyulai Járási Hivatala	5700 Gyula, Petőfi tér 3., Levelezési Cím:5700 Gyula, Pf.: 4.	Hatósági, Gyámügyi és Igazságügyi Osztály	Klemmné Kalcsó Lilla
Békés Megyei Szociális, Gyermekevédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59. tel.:06/66/530-220 bekes.szgyk@fago.hu	Fogyatékosokat ápoló- gondozó otthon (KGYO, B osztály, D osztály)	Sziszák Katalin
Békés Megyei Szociális, Gyermekevédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Szociális és mentálhigiénés csoport	Szili Ilona
Békés Megyei Szociális, Gyermekevédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Nevelőszülői Hálózat	Tóthné Fehér Eszter
Békés Megyei Szociális, Gyermekevédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	Nagy Péterné
Békés Megyei Szociális, Gyermekevédelmi Központ és	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Nevelőszülői Hálózat	Kisné Fekete Marianna

Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat			
Békés Megyei Szociális, Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	Sallai Erika
Békés Megyei Szociális, Gyermekvédelmi Központ és Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	5600 Békéscsaba, Degré u. 59.	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	Szűcs Judit Pavloné Grózik Ildikó Kovács Edina Burás Éva Csányi Emese Anna
Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Székhelyintézményén működő szakértői bizottság	5600 Békéscsaba, Kiss Ernő utca 3		Dávid Ilona
Iskolai szociális munkások	Békéscsaba, Gyula		Hetényiné Erdős Katalin, Csumpilla Péterné
Esély Pedagógiai Központ		vezetők gyógypedagógusok gyermek-és ifjúságvédelmi felügyelő	

1. táblázat Workshopon részt vevő intézmények

A személyes megbeszéléseink célkitűzéseiben és szellemiségében azt tartottuk szem előtt, hogy a work shopon elhangzott tapasztalatokat, ötleteket minél inkább hasznosítani tudjuk a jövőben.

Több olyan probléma is felmerült, melyek egyenként is jelen vannak a partnereknél, átfedik egymást. Ezek törvényszerűen konfliktusokhoz is vezethetnek, ami - bármilyen területen is dolgozzunk- egy negatív jelenség. Igyekeztünk a különböző szereplők közötti összhang és együttműködés alapjait letenni. Arra sarkalltuk a résztvevőket, hogy egymástól is kérdezzenek, hogy minél inkább, több nézőpontból is szemléljük az aktuális helyzetet.

A partnereink azonosítása után, szinte rögtön rá is térhetünk a kérdésre, hogy milyen jellegű problémák indokolják, hogy szorosabb együttműködést alakítsunk ki?

gyám és gondnok váltáskor akadályozott az ügyintézés, ami akár több hónapig is eltarthat (nincs aki aláírja a szakértői kérelmeket, illetve egyéb hivatalos iratokat)

sok esetben nincs tájékoztatás arról, hogy ki került a gyermek mellé ideiglenes gondnokként, majd gondokként, az intézményeknek kell "nyomozni" az elérhetőségért

a gondokok és gyámok között nem működik megfelelően a gyermekkel kapcsolatos információk átadás-átvétele

a gondnokok nagy részének nincs személyes kapcsolata a tanulóval, az iskolával; a gyám-gondnok váltás megnehezíti az oktatásban szükséges eljárásokat (tankötelezettség meghosszabbítás, kontrollvizsgálati kérelem benyújtása, Kréta rendszer kezelése)

a pedagógusok és a törvényes képviselők közt esetenként szorosabbra kell tenni az együttműködést

a szakértői vélemények/kontrollvizsgálat elkészítéséhez szükség lehet az oktatási intézmény részletesebb javaslatára, állapotleírásra

a bentlakásban gondozást végző szakemberek, gyermekfelügyelők a fejlesztő nevelés-oktatásban dolgozó gyógypedagógusaink között javítani kell a kommunikáción, együttműködésen

szakemberek túlterheltsége, időhiánya

infrastrukturális akadályok, internetelérés, okos eszközök hiánya

4. ábra Problématükör

Tanulóink törvényes képviselőjét ellátó gyámok és gondnokok tevékenységét tekintve elengedhetetlen, hogy tisztában legyünk a felelősségi köreikkel, a munkakörhöz rendelt kompetenciáikkal. A szakellátásban dolgozók részére is fontos, hogy köznevelési intézményünk súlyos-halmazottan fogyatékos tanulóival kapcsolatos oktatás módszereiről és a gyermekkel foglalkozó közalkalmazottak tevékenységéről több tájékoztatást kapjanak. A területileg illetékes szakértői bizottság diagnosztikai munkáját is gördülékenyebbé teheti a személyes kapcsolatrendszer felállítása. A kormányhivatallal való szorosabb kapcsolattartással

pedig közelebb kerülhetünk a gondnokokkal való eredményesebb együttműködés kialakításához.

Egybehangzóan fogalmazódott meg az igény, hogy teremtsünk több lehetőséget a személyes szakmai kapcsolatok erősítésére. Legyen terünk kritikusan együtt gondolkodni az adott jogszabályi kereteink mentén, melyek közül az adatvédelemmel kapcsolatos területet talán a legérzékenyebb.

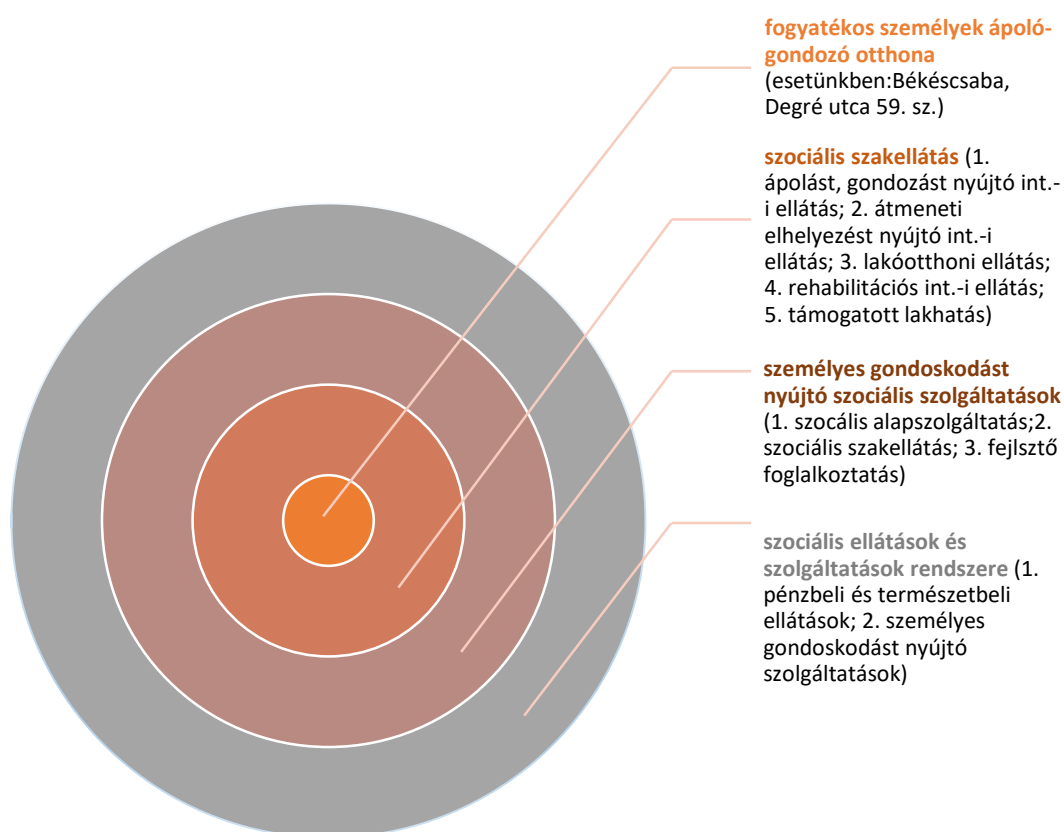
A résztvevők őszinte és hiteles szakmai kommunikációja elengedhetetlen volt ahhoz, hogy mi is egyértelműen lássuk, kinek mire van/lesz kapacitása. Milyen terveket érdemes készíteni a kapcsolattartás intenzitását tekintve, ami életszerű, kivitelezhető. (ideiglenes/problémamentén létrehozott, vagy tartós; laza-vagy éppen intenzív kapcsolat)?

II. rész

Munkánk második részében az ellátórendszerek működését tekintjük át. Arra törekedve, hogy szemléletességen keresztül a jogszabályi keretekkel alátámasztva találjuk meg a kapcsolódási pontokat, azonos és/vagy hasonló szakmai feladatainkat.

1. A szociális ellátások és szolgáltatások rendszere

A **fogyatékos személyek ápoló-gondozó otthona** a szociális igazgatásról és szociális ellátásokról szóló 1993. évi III. törvényben (Szoctv.) foglalt **szociális ellátások és szolgáltatások rendszerének** elemét képezi. Azon belül is a **személyes szociális gondoskodást nyújtó szolgáltatások** közül közvetlenül a **szociális szakellátások** körébe tartozik. A szakellátások közös jellemzője, hogy a lakhatási szolgáltatásra épülnek, illetve napi huszonnégy órás, folyamatos működéshez, gondozási-ápolási tevékenységhez szükséges személyi és tárgyi feltételeket, szakmai kritériumokat kell biztosítaniuk.

5. ábra Szociális ellátások és szolgáltatások rendszere

1.1 A személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatai

A 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet tartalmazza a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatait és működésük feltételeit. Általános szakmai feltételek közül azokat szeretnénk kiemelni, melyekben kapcsolódási pontok alakíthatók ki a fejlesztő nevelés-oktatással.

A rendelet 59. §-a gyermekkorú személyeket ellátó **bentlakásos intézmény gondoskodik a tankötelezettségi kort elért gyermek tanulási képessége vizsgálatának megszervezéséről**, valamint a gyermek állapotának megfelelő képzési kötelezettsége teljesítésének feltételeiről gyógypedagógiai fejlesztéséről és indokolt esetben a **tankötelezettség és képzési kötelezettség teljesítésének feltételeiről**.

1.1.1 A gondozási terv

A 1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet értelmében az ellátásban részesülő személyekre vonatkozóan gondozási tervet kell készíteni. A gondozási terv egyénre szabottan határozza meg az ellátásban részesülő **állapotának megfelelő gondozási, ápolási, fejlesztési feladatokat** és azok megvalósításának **módszereit**. A gondozási tervet az ellátás igénybevételét követően egy hónapon belül kell elkészíteni. A gondozási terv elkészítéséről és az abban meghatározott feladatok teljesítéséről tartós bentlakásos, illetve átmeneti intézményi ellátásban részesülő személy esetén az intézmény vezetője gondoskodik. **8. § (1)**

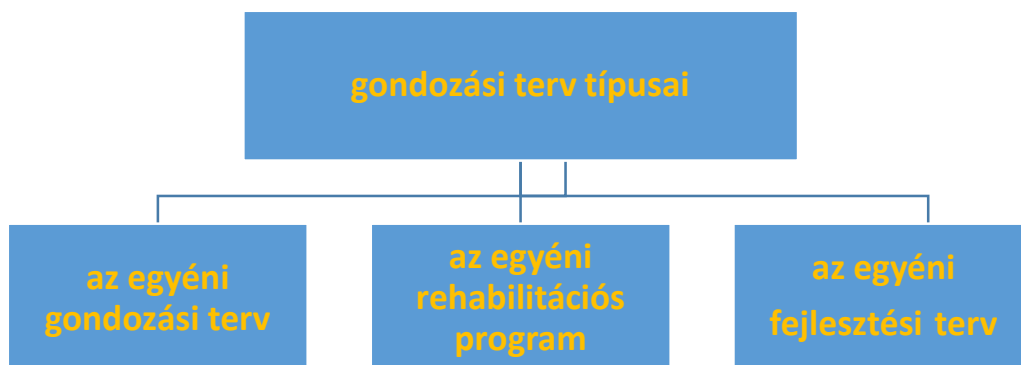
A gondozási tervet, annak módosítását az ellátást igénybe vevő személlyel, illetve **törvényes képviselőjével közösen kell elkészíteni**. A gondozási terv eredményességének feltétele az ellátást igénybe vevő aktív közreműködése.(2)

A gondozási terv kidolgozását munkacsoport végzi, amelyben az ellátásban részesülő személlyel közvetlenül foglalkozó szakember, valamint az intézményvezető által kijelölt szakemberek vesznek részt (pl. orvos, gyógypedagógus, foglalkoztatás vezető, mentálhigiénés szakember).

A gondozási terv orvosszakmai kérdéseiről az intézmény orvosa pontos és részletes tájékoztatást nyújt az ellátást igénybe vevő részére.

8/A. §-szerint az alapszolgáltatásban részesülő személy esetében a gondozási terv elkészítéséről a gondozást végző személy, az abban meghatározott feladatok teljesítésének biztosításáról a szolgáltatás szakmai vezetője gondoskodik.

A **gondozási tervnek különböző típusai** vannak.

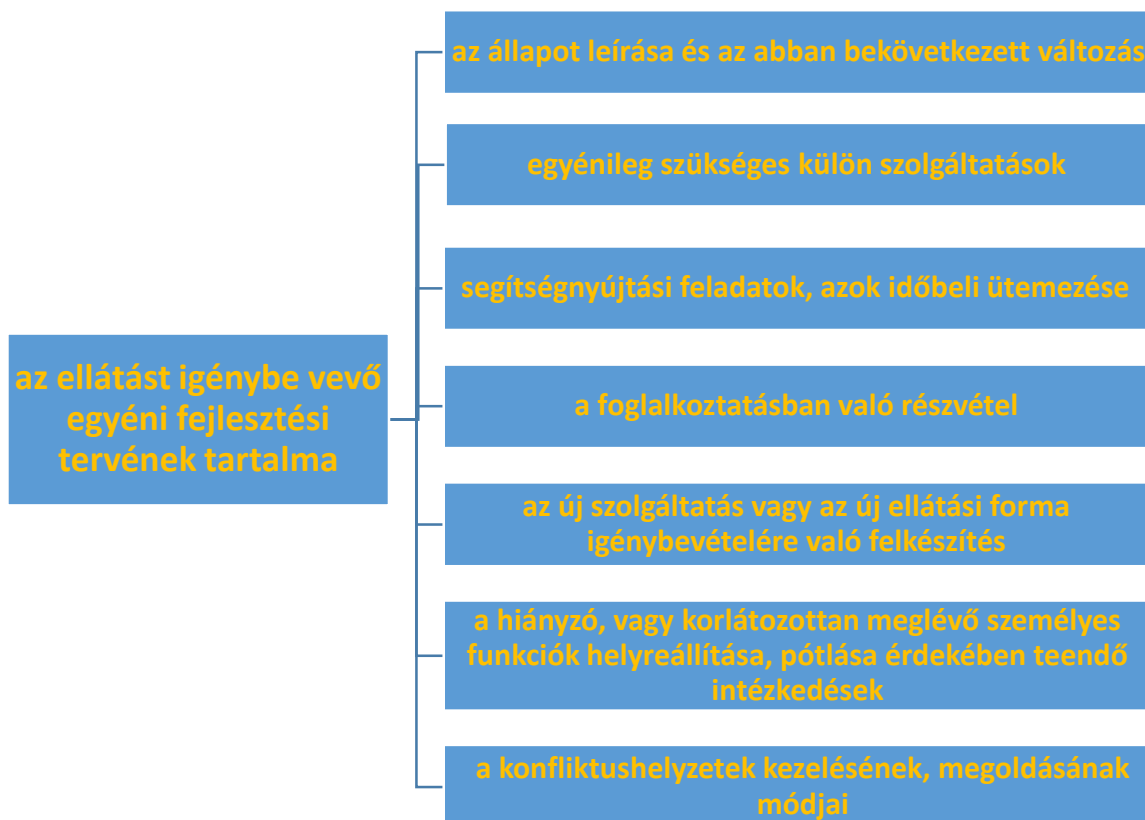

6. ábra A gondozási terv típusai

1.1.2 Az egyéni fejlesztési terv

Az egyéni fejlesztési terv tartalmazza a fogyatékos személyek rehabilitációs intézményében, valamint a fogyatékos személyek otthonában, illetve a lakóotthonban elhelyezett személy részére az **egyénre szabott bánásmód leírását**, az **önellátási képesség fejlesztését** tartalmazó dokumentáció.

Az egyéni fejlesztési terv az ellátott személyről készített (gyógy)pedagógiai, egészségi és mentális állapotra vonatkozó jellemzés alapján készül.

7. ábra Az egyéni fejlesztési tervek tartalma

2. A gyermekek védelmének rendszere

A gyermekvédelmi ellátórendszer a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény (Gyvt.) szerint a gyermekek védelme a gyermek családban történő nevelkedésének elősegítésére, veszélyeztetettségének megelőzésére és megszüntetésére, valamint a szülői vagy más hozzátartozói gondoskodásból kikerülő gyermek helyettesítő védelmének biztosítására irányuló tevékenység.

A gyermekek védelmét **pénzbeli, természetbeni ellátások**, személyes gondoskodást nyújtó **gyermekjóléti alapellátások**, illetve **gyermekvédelmi szakellátások**, valamint e törvényben meghatározott **hatósági intézkedések** biztosítják. A Gyvt. a gyermekvédelmi rendszer részének tekinti a bíróság által javítóintézeti nevelésre utalt, illetve letartóztatásba helyezett fiataalkorúak javítóintézeti ellátását is.

A személyes gondoskodás keretébe tartozó gyermekjóléti alapellátások körében a törvény négy kategóriát hozott létre, a **gyermekjóléti szolgáltatást**, a **gyermekek napközbeni ellátását**, a **gyermekek átmeneti gondozását**, és utoljára (2019-től) a **gyermekek esélynövelő szolgáltatásait**. A gyermekvédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal

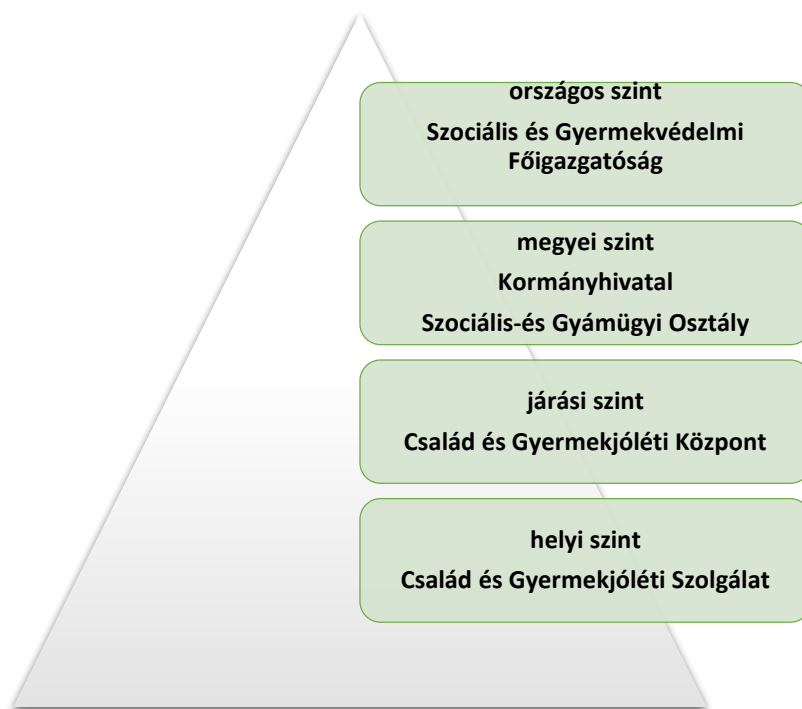
elhelyezett, a nevelésbe vett gyermekotthont nyújtó ellátását, a fiatal felnőtt további utógondozói ellátását, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását.

8. ábra A gyermekek védelmének rendszere

Az **alapellátás**nak hozzá kell járulnia a gyermek testi, értelmi, érzelmi és erkölcsi fejlődésének, jólétének, a családban történő nevelésének elősegítéséhez, a veszélyeztetettség megelőzéséhez és a kialakult veszélyeztetettség megszüntetéséhez, valamint a gyermek családjából történő kiemelésének a megelőzéséhez.

2.1 A gyermekvédelmi jelzőrendszer

9. ábra A gyermekvédelmi jelzőrendszer hierarchiája

Helyi szinten – a család- és gyermekjóléti szolgálat feladata a helyi gyermekvédelmi jelzőrendszer szervezése, az együttműködési formák kialakítása, működtetése, dokumentálása. A feladatra nevesítve lett jelzőrendszeri felelős, aki a területről érkező jelzéseket heti rendszerességgel lejelenti a járási család- és gyermekjóléti központ jelzőrendszeri tanácsadója felé. Helyi szinten történik az esetkonferenciák szervezése, összehívása a járási szint jelzőrendszeri tanácsadója részvételével.

Járási szinten – a család- és gyermekjóléti központ folyamatos szakmai háttérrel biztosít a települési szinten dolgozó családgondozóknak, jelzőrendszeri felelősöknek, fogadja jelzéseiket, problémáikat. A járási jelzőrendszeri tanácsadó feladata a települési szintű jelzőrendszerek működésének segítése, szakmai támogatása. A település családgondozóinak, jelzőrendszeri felelőseinek jelzőrendszeri munkáját koordinálja, feladata a településekre szervezett esetkonferenciák, szakmaközi megbeszélések, éves szakmai tanácskozás szervezésében való részvétel, az azokon való részvétel.

2017. január 1-jétől továbbá:

Megyei szinten - a gyermekvédelmi észlelő- és jelzőrendszer keretében a helyi és járási szint mellett a gyermekvédelmi és gyámügyi feladatkörében eljáró fővárosi és megyei kormányhivatalok számára is feladat került meghatározásra a jelzőrendszer jogszabályban

meghatározott működésének elősegítése érdekében. A fővárosi és megyei kormányhivatal támogatást nyújt a gyermekvédelmi jelzőrendszer működése kapcsán létrejött problémák, nehézségek, kezeléséhez, a Gyvt. 17. §-ában meghatározott gyermekvédelmi észlelő- és jelző rendszer tagjainak, továbbá a gyermekjóléti szolgáltatást nyújtóknak.

Országos szinten – Országos módszertani feladatellátás és országos gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám működtetése. Az állam fenntartói feladatainak ellátása körében gondoskodik a jelzőrendszer hatékony működésének fejlesztéséről, mely tevékenység ellátására a Szociális és Gyermekvédelmi Főigazgatóságot jelöli ki. Feladat a gyermekvédelmi jelzőrendszer hatékony működésének országos szakmai támogatása, fejlesztése, képzések kidolgozása és megszervezése, szabályozási és módosítási javaslatok megfogalmazása az ágazati irányítás felé. A jelzőrendszeri működés támogatása és a gyermek veszélyeztetettségét jelző bejelentések fogadása érdekében 2017. január 1-től országosan *egységes gyermekvédelmi jelzőrendszeri hívószám* működtetése került nevesítésre a Gyvt.-ben.

2.2 Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat

A **Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat a gyermekvédelmi szakellátás keretein belül működik**, feladatát az 1997. évi XXXI. Törvény, és a 15/1998. (IV.30.) NM rendelet előírásainak megfelelően látja el.

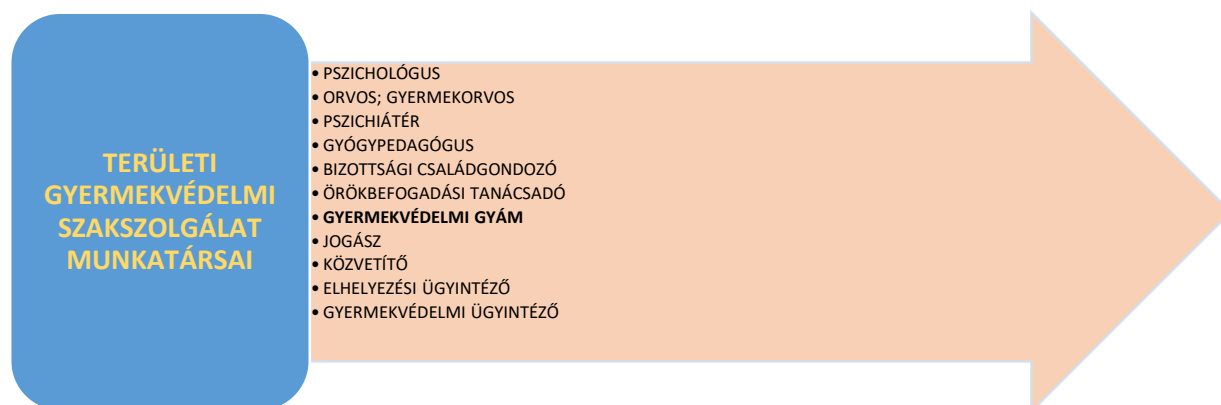
A Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat célja elsődlegesen olyan szolgáltatások létrehozása, és működtetése, amelyek a szakellátásba kerülő gyermek gyermeki jogait biztosítják.

A gyermekvédelmi szakellátás keretében kell biztosítani az ideiglenes hatállyal elhelyezett, **az átmeneti és a tartós nevelésbe vett gyermek otthont nyújtó ellátását**, a fiatal felnőtt további **utógondozói ellátását**, valamint a szakellátást más okból igénylő gyermek teljes körű ellátását. A **területi gyermekvédelmi szakszolgáltatás feladata** az átmeneti és tartós nevelésbe vétel iránti eljárás során, valamint az ideiglenes hatályú elhelyezést követően a gyermekgondozási helye meghatározása érdekében:

- a **gyermek személyiségvizsgálata,**
- a **gyermekre vonatkozó szakvélemény és elhelyezési javaslat elkészítése a gyámhivatal megkeresésére,**
- a gyermek egyéni **elhelyezési tervének** elkészítéséről való gondoskodás, az ideiglenes hatállyal elhelyezett gyermeket is **befogadó önkormányzat által működtetett, illetve fenntartott nevelőszülő és gyermekotthon kijelölése.**

2.2.1 Területi gyermekvédelmi szakszolgálat munkatársai

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről melléklete alapján:

10. ábra Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat munkatársai

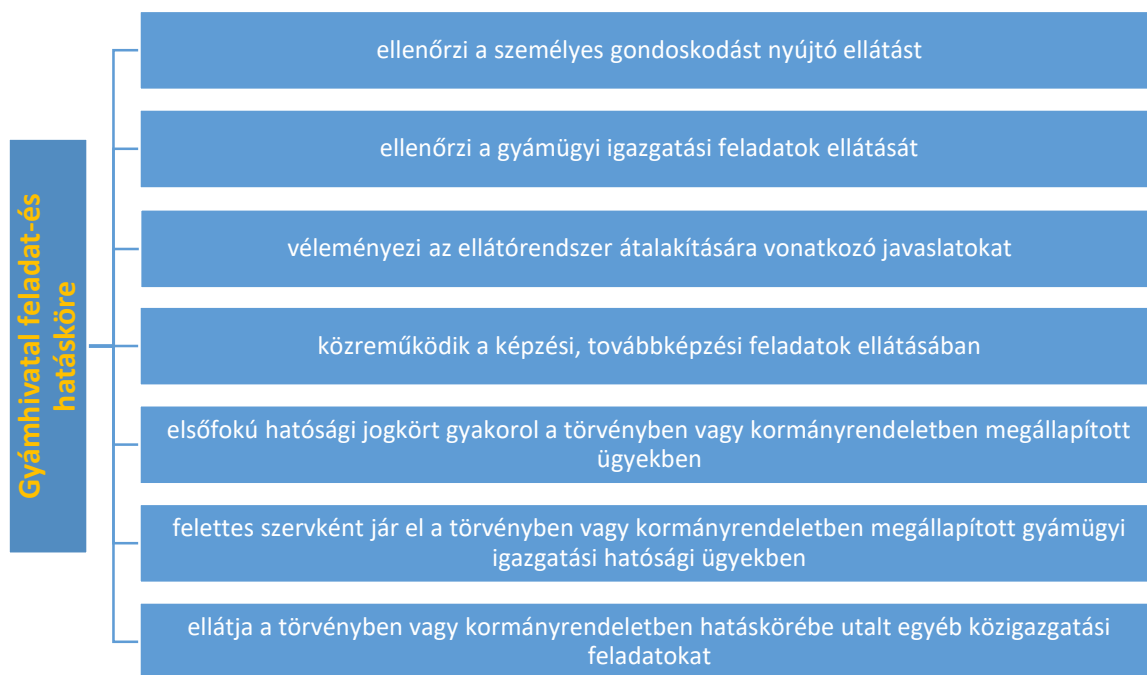
2.2.2 Gyermekvédelemi gyám

A 2014. március 15-től hatályos Polgári Törvénykönyv IV. könyve (továbbiakban: Ptk.) az ún. Családjogi Könyv 4: 224. §-a kiemeli: **a gyám** – ha e törvény eltérően nem rendelkezik – **a gyámsága alatt álló gyermek gondozója, nevelője, vagyonának kezelője és a gyermek törvényes képviselője.**

2017. január 1-től hatályba lépett a helyettes gyermekvédelmi gyámság jogintézménye. „A gyámhatóság a gyermek számára - gondozási helyétől függetlenül - a területi gyermekvédelmi szakszolgálat javaslata alapján, a gyermekvédelmi gyám kirendelésével egyidejűleg - a gyermekvédelmi gyám távolléte vagy feladatai ellátásában való tényleges akadályoztatása esetén az azonnali döntést, intézkedést igénylő ügyekben a helyettesítés megoldása érdekében - helyettes gyermekvédelmi gyámot rendel.” A többi esetben a felülvizsgálati eljárások során kerül sor helyettes gyermekvédelmi gyám kirendelésére.

3. A gyámhivatal feladat- és hatásköre

A gyámhatóság az adott járásban élő gyermekek, családok, fogyatékkal élők, idősek stb. ügyeivel foglalkozó állami szervezet. Minden járási hivatalban vannak gyámügyi osztályok, köznapi szóhasználat: gyámhatóságok.

11. ábra A gyámhivatal feladat-és hatásköre

Ezek tehát ún. közigazgatási hatóságok, itt található a listájuk:

<http://www.jarasihivatalok.hu/>

A listában a lakóhely alapján állapítható meg, hogy melyik gyámhatóság az illetékes.

A bíróságok szintén területi alapon vannak megszervezve. Első fokon a lakóhelyhez legközelebbi ún. járásbíróság, ha fellebbezés történik, akkor másodfokon ún. törvényszék jár el.

<https://birosag.hu/ugyfelkapcsolati-portal/illeteksegkereso>

3.1 Gyámügyi ügyintézés a megyei járási hivatalokban

A hivatal az alábbiaknak megfelelően többféle ügyben eljárhat.

1. Pénzbeli ellátások
2. Gyermekvédelmi gondoskodás keretébe tartozó hatósági intézkedések
3. Családi jogállás rendezése
4. Terhességét eltitkoló válsághelyzetben lévő várandós anya
5. Örökbefogadás
6. Szülői felügyelet, kapcsolattartás, kiskorú személyek vagyoni érdekvédelme
7. **Gyámsági, gondnoksági ügyek**

A fentiek közül azokat a gyámsági, gondnoksági ügyekkel kapcsolatos információkat szeretnénk pontosítani, melyekkel munkánk során leggyakrabban találkozunk. Nagyon fontos kiemelni, hogy a gondnokság alá helyezés egy olyan súlyos jogkorlátozás, amit az eset összes körülménye alapján csak bíróság dönthet el. Ha a gyámhatóság úgy ítéli meg, hogy gondnokság alá helyezés és gondnok kijelölése szükséges, az iratokat megküldi az érintett személy lakóhelye szerinti járásbíróságnak. A gondnokság alá helyezésről a bíróság hozza meg a döntést.

3.2 A hivatal eljárásai gyámsági, gondnoksági ügyekben

3.2.1 Gyámság és gondnokság közötti különbség

A **gyámság** intézményének az a célja, hogy a szülő gondoskodását, feladatait pótolja olyan kiskorúak esetében, akiknek szülei vagy nem élnek, vagy nem alkalmasak a gyermek nevelésére. Tehát **kiskorú gyermek állhat csak gyámság alatt**. A **gondnokság** rendelésére nem kiskorúak esetén kerül sor, hanem olyankor, amikor **a nagykorú szellemi állapota miatt vagyoni és személyi ügyeiben önállóan nem képes eljárni**. Ilyenkor beszélünk gondnokságról, mint törvényes képviselőről.

3.3 A gyám

3.3.1 A gyermekvédelmi gyám jogai és feladatai

A gyermekvédelmi gyámnak joga van **súlyos veszélyeztetettség esetén a gyermekeket a gondozási helyéről elvinni**, biztonságos gondozási helyet keresni neki. Erről a döntéséről minden esetben tájékoztatnia kell a gyámhatóságot. Ez az a jogkör, ami különösen indokoltá teszi a gyermekvédelmi gyámok foglalkoztatását. Akár nevelőszülőknél, akár intézményben él a gyermek, az érdekei sérülnek, ha az adott gondozási helyhez kapcsolódik a gyámja. Előfordulhatnak olyan helyzetek, amikor a gyermek érdeke ütközik a gondozási hely érdekeivel, és ilyenkor szükség van egy külső, elfogulatlan, csak a gyermek érdekeit figyelembe vevő személyre.

A gyermek képviselője

A gyermekvédelmi gyám minden esetben a gyermek törvényes képviselője, viseli az ehhez kapcsolódó jogokat és köteleességeket. Feladatait a **területi gyermekvédelmi szakszolgálattal**

létesített közalkalmazotti jogviszony keretében, önálló munkakörben látja el. A gyermekvédelmi gyám **tevékenységét a gyámhatóság irányítja és felügyeli,** a gyermekvédelmi gyám feladatainak ellátásához szükséges feltételeket a területi gyermekvédelmi szakszolgálat biztosítja.

A gyermekvédelmi gyám joga és kötelessége hogy **a gyermeket személyi és vagyoni ügyeiben képviselje.** Ennek érdekében a gyermekvédelmi gyám különösen:

- eljár a gyermek **személyes okmányainak beszerzése** érdekében, kéri a gyermek közgyógyellátásra való jogosultságának megállapítását és a gyermek tartózkodási engedélyének meghosszabbítását,
- törvényes képviselőként **nyilatkozatot tesz a gyermekén végzendő egészségügyi beavatkozásokhoz,**
- eljár a **gyermek iskolai beíratása, tanulói jogviszonyának, magántanulói jogállásának létesítése,** megszüntetése ügyében,
- **kérelmezi** a gyámhatóságnál a gyermek és **szülei kapcsolattartásának szabályozását,** módosítását, a gyermek **örökbefogadhatóvá nyilvánítását,** a gondozási hely megváltoztatását, a **gondokság alá helyezés iránt eljárás megindítását,** a nevelésbe vétel megszüntetését, ha azok feltételei fennállnak,
- a gyermek örökbefogadásának előkészítése során a gyermekvédelmi szakszolgálattal együttműködve – a szülő-gyermek kapcsolat kialakulása érdekében – a kötelező gondozásba kihelyezést megelőzően engedélyezheti, hogy a gyermek az örökbe fogadni szándékozó szülőnél tartózkodjon, amelyről egyidejűleg értesíti a gyámhatóságot,
- **képviseli a gyermeket a hatósági ügyekben,**
- szükség esetén **kérelmezi a gyermek tanulási képességét érintő vizsgálatát.** A gyermekvédelmi gyám tájékoztatja a gyermeket az otthonteremtési támogatás és az utógondozói ellátás iránti kérelem benyújtásának lehetőségéről és elősegíti a gyermek kérelmének benyújtását. Kivételt képez, ha „ha a gyermek ügyében a törvényes képviselőt gyakorló szülő törvény vagy a gyámhatóság rendelkezése, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el, a gyámhatóság a gyermeknek eseti gyámot rendel”.
- A gyermekvédelmi gyám nem adhat hozzájáruló nyilatkozatot a gyermek örökbefogadásához. A gyermekvédelmi gyám **jognyilatkozatainak érvényességéhez**

a gyámhatóság jóváhagyása szükséges, ha a jognyilatkozat a gyermek családi jogállására és az ezzel kapcsolatos perindításra vonatkozik.

- A gyermekvédelmi gyám joga és kötelessége, hogy feladatkörében **védje a gyermek vagyoni érdekeit, gondoskodjon a vagyon megfelelő hasznosításáról, kezeléséről** és a rendes vagyonkezelés szabályai szerint intézze a gyermek ügyeit.

A gyermekvédelmi gyám legfőbb feladata az, hogy **a hozzá tartozó gyermekekkel rendszeres, személyes kapcsolatot tartson fent**. A gyermekvédelmi gyámnak olyan bizalmi légkört kell teremtenie, amiben a gyermek képes őszintén megnyílni, ehhez éreznie kell a gyám teljes és aktív figyelmét, ítéletmentes hozzáállását, nyílt kommunikációját. A gyermekvédelmi gyám **titoktartási kötelezettséggel tartozik**, mint minden, a gyermekvédelemben dolgozó szakember. A rá bízott bizalmas információkat nem adhatja tovább harmadik személynek. A gyermekvédelmi gyámot jelzési kötelezettség is terheli, azaz minden olyan esetet jeleznie kell, amikor a gyermek veszélyeztetve van. A gyermekvédelmi gyám feladata a hazagondozás elősegítése. A gyermekvédelmi gyám **feladata a gyermek származási családjával való kapcsolattartás segítése**.

3.3.2 A gyám kirendelése

(A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.23.) Korm. rendelet;

A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és a gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet; A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapján)

Az eljárásra az a **gyámhivatal illetékes**, amelynek területén a gyermek szülői felügyeletet gyakorló szülőjének, gyámjának a lakóhelye található. Ha a szülői felügyelet gyakorlására jogosult szülők lakóhelye különböző gyámhatóságok illetékességi területén található, a gyámhatóság **illetékességét a gyermek lakóhelye határozza meg**. Ha a gyermek lakóhelye egyik szülőjének lakóhelyével sem azonos, az a gyámhatóság jár el, amelynek területén az anya lakóhelye található.

Az a kiskorú, aki nem áll szülői felügyelet alatt, gyámság alá tartozik.

A kiskorú gyermek közeli hozzátartozója és az a személy, akinek a gondozásában a gyermek él, köteles a gyámhatóságnak késedelem nélkül bejelenteni, ha a kiskorú részére gyám kirendelése szükséges. A **bíróság vagy más hatóság is köteles értesíteni a gyámhatóságot**, ha hivatalos eljárása során tudomást szerez arról, hogy valamely kiskorú részére gyámot kell

rendelni. A gyámrendelés szükségességét bárki bejelentheti. **A gyámot a gyámhatóság hivatalból rendeli ki.**

3.4 A gondnok

3.4.1 A gondnok, hivatásos gondnok kirendelése

(A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.23.) Korm. rendelet; A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és a gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet; A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapján)

A gondnokság alá helyezési eljárás egy hosszú folyamat, ahol több lépcsőben vizsgálják, hogy az érintettnek szüksége van-e gondnokra. Az eljárás első szakaszában **a gyámhatóság feladata**, hogy lehetőleg **minél többet megtudjon az érintettől**, életéről és környezetéről: a gyámhatóság meghallgatja őt, megkérdezi a környezetében élő személyeket, környezettanulmányt készít az otthonában, beszerzi egy pszichiáter szakorvos véleményét és a korábbi orvosi papírokat. Az eljárás második részében **a gyámhatóság átadja az ügyet bíróságnak**. A gyámhatósági eljárás és az azt követő (polgári) bírósági per is arra a kérdésre keresi a választ, hogy **az érintettnek / alperesnek van-e belátási képessége**. Ez a fogalom azt jelenti, hogy tisztában van az őt körülvevő világgal, alapismeretekkel rendelkezik és elboldogul az életben. Erről **a belátási képességről a bíróság dönt**. A döntéshez a bíróság kéri egy igazságügyi pszichiáter szakértő véleményét is. **A bíró csak akkor helyezhet valakit gondnokság alá, ha az érintett jogainak védelme másként nem biztosítható**, és csak abban a minimális ügycsoportban, amiben feltétlenül kell. Ha a **tartós bentlakásos intézményben elhelyezett, cselekvőképességet érintő gondnokság alatt álló személy számára hivatásos gondnokot kell kirendelni**, a gyámhivatal illetékességét a gondnokság alatt álló személy tényleges tartózkodási helye alapozza meg.

A bíróság által gondnokság alá helyezett személy részére a gondnokot a gyámhatóság rendeli ki.

A gondnok rendelésénél az arra alkalmas személyek közül **előnyben kell részesíteni a szülőket** vagy a szülők által a haláluk esetére közokiratban vagy végrendeletben megnevezett személyt, ilyenek hiányában azokat a hozzátartozókat, akik szükség esetén a személyes gondoskodást is el tudják látni.

Ha a gondnok a fentiekben leírtak alapján nem rendelhető ki, a gondnokság alá helyezett személy számára **hivatásos gondnokot** kell rendelni. Hivatásos gondnok az a büntetlen

előéletű személy lehet, aki a hivatásos gondnokra vonatkozó képesítési előírásoknak megfelel. Hivatásos gondnokul mentális zavarban szenvedő személyekkel foglalkozó jogi személy is kirendelhető; a jogi személy köteles megjelölni azt a személyt, aki a gondnoki teendőket személyében ellátja. A kijelölt személynek meg kell felelnie a hivatásos gondnokra vonatkozó képesítési előírásoknak.

3.4.2 Eseti gondnok, eseti gyám valamint ügygondnok kirendelése

(A gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről szóló 331/2006. (XII.23.) Korm. rendelet; A gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és a gyámügyi eljárásról szóló 149/1997. (IX.10.) Korm. rendelet; A polgári törvénykönyvről szóló 2013. évi V. törvény alapján)

A gyámhatóság eseti gondnokot rendel, ha a gondnok jogszabály vagy a gyámhatóság rendelkezése folytán, érdekellentét vagy más tényleges akadály miatt nem járhat el.

Eseti gondnokot kell rendelni akkor is, ha sürgősen kell intézkedni, és a cselekvőképtelen vagy a cselekvőképességében részlegesen korlátozott nagykorú személynek nincs törvényes képviselője vagy annak személye nem állapítható meg; továbbá, ha az ismeretlen, távollevő vagy ügyeinek vitelében egyébként akadályozott személy jogainak megóvása érdekében szükséges.

Az eseti gondnok az ügyben olyan jogkörrel jár el, mint a gondnok. A gondnok jogköre nem terjed ki azokra az ügyekre, amelyeknek ellátására eseti gondnokot rendeltek. A gyámhatóság a fent meghatározott meghatározott esetekben eseti gyámot rendel, ha kiskorú személy képviselétéről kell gondoskodni.

3.4.3 Ideiglenes gondnok és zárgondnok kirendelése

Az eljárásra az a gyámhatóság illetékes, amelynek területén az ideiglenes gondnokrendeléssel, zárgondnok kirendelésével érintett személynek a lakóhelye található.

Ha cselekvőképességet érintő gondnokság alá helyezés látszik indokoltnak, és az érintett személy vagyonának védelme sürgős intézkedést igényel, a gyámhatóság a vagyonra vagy annak egy részére zárlatot rendel el, és ezzel egyidejűleg zárgondnokot rendel ki. A határozat ellen nincs helye fellebbezésnek. Azonnali intézkedést igénylő esetben a gyámhatóság ideiglenes gondnokot rendelhet annak a nagykorúnak, akinek a cselekvőképességét érintő gondnokság alá helyezése látszik indokoltnak, és személyének vagy vagyonának védelme zárlat

elrendelésével vagy más módon nem lehetséges. Az ideiglenes gondnokot kirendelő határozat ellen nincs helye fellebbezésnek. A gyámhatóságnak a zárlat elrendelését vagy az ideiglenes gondnokrendelést követő nyolc napon belül a gondnokság alá helyezési pert meg kell indítania. A bíróságnak legkésőbb a keresetindítástól számított harminc napon belül a zárlatot vagy az ideiglenes gondnokrendelést hivatalból felül kell vizsgálnia. A zárlat megszüntetéséről és a zárgondnok vagy az ideiglenes gondnok felmentéséről legkésőbb a gondnokot kirendelő határozatban rendelkezni kell.

3.4.4 A gondnok feladatköre

A gondnok általános jelleggel, illetve a cselekvőképességet korlátozó ítéletében meghatározott ügyekben, a gondnokság alá helyezett személy, a gyám a gyámsága alatt álló személy **vagyonának kezelője és törvényes képviselője.**

A gondnok indokolt esetben- vállalása esetén- a gondnoksága alá helyezett gondozását is ellátja.

3.5 A gyám és gondnok működésének felügyelete és irányítása

A gyám és gondnok tevékenységét a gyámhivatal felügyeli.

A gyámhivatal a gyámot a gyermek, a gondnokot a gondnokolt érdekében megfelelő intézkedés megtételére utasíthatja.

A gyám és a gondnok vagyonkezelői tevékenysége során **számadási kötelezettséggel** tartozik a gyámhivatal felé.

A gyám és gondnok – függetlenül számadási kötelezettségétől – köteles a gyámhivatal felhívására a gyermek/gondnokolt helyzetéről **soron kívül felvilágosítást** adni.

A gondnok működéséről, illetve a **gondnokolt állapotáról** a gyámhivatal felhívására bármikor, egyébként **pedig évente köteles beszámolni** a gyámhivatalnak.

Működése során az **estei gondnok és az ügygondnok** – a vagyonkezelésre kirendelt eseti gondnokot kivételével – **tevékenységéről félévenként**, illetőleg, ha a kirendelés célja megvalósult, vagy annak oka megszűnt, ezt követően 8 napon belül **köteles a gyámhatóságnak jelentést benyújtani.**

A gyámot és gondnokot működéséért nem illeti meg munkadíj, kivéve, ha hivatásos gyámról, illetőleg hivatásos gondnokról van szó.

Az eseti gondnokot/ügygondnokot tevékenységéért munkadíj illeti meg.

A gyámot, illetőleg a gondnokot a gyámhivatal kivételesen felmentheti, ha a gyám vagy gondnok működése ellen kifogás nem merül fel, azonban már személy kirendelése a gyámolt vagy a gondnokolt érdekeit tekintve kedvezőbb.

Ha a gyámhivatal a gyámot vagy a gondnokot tisztségéből felmenti, elmozdítja, illetőleg azonnali hatállyal felfüggeszti, ezen intézkedésével egyidejűleg új gyámot, gondnokot rendel.

A nagykorúság elérése után, illetve a gondnokság megszüntetéséről rendelkező jogerős bírósági határozat alapján a gyámhivatal értesíti

- a jogosultat a vagyon állagáról, a vagyon kezelőjének személyéről és számadási kötelezettségéről,
- a letétben lévő vagyoni helyéről, a vagyon feletti rendelkezés módjáról,
- továbbá arról, hogy a számadásra kötelezett szemben támasztott követelését szükség esetén bírósági úton érvényesítheti.

A szociális vagy gyermekvédelmi intézményben elhelyezett gyermek esetében a gyámhivatal nem engedélyezheti a pénz felhasználását – zsebpénz kivételével – az intézményi költségek fedezésére.

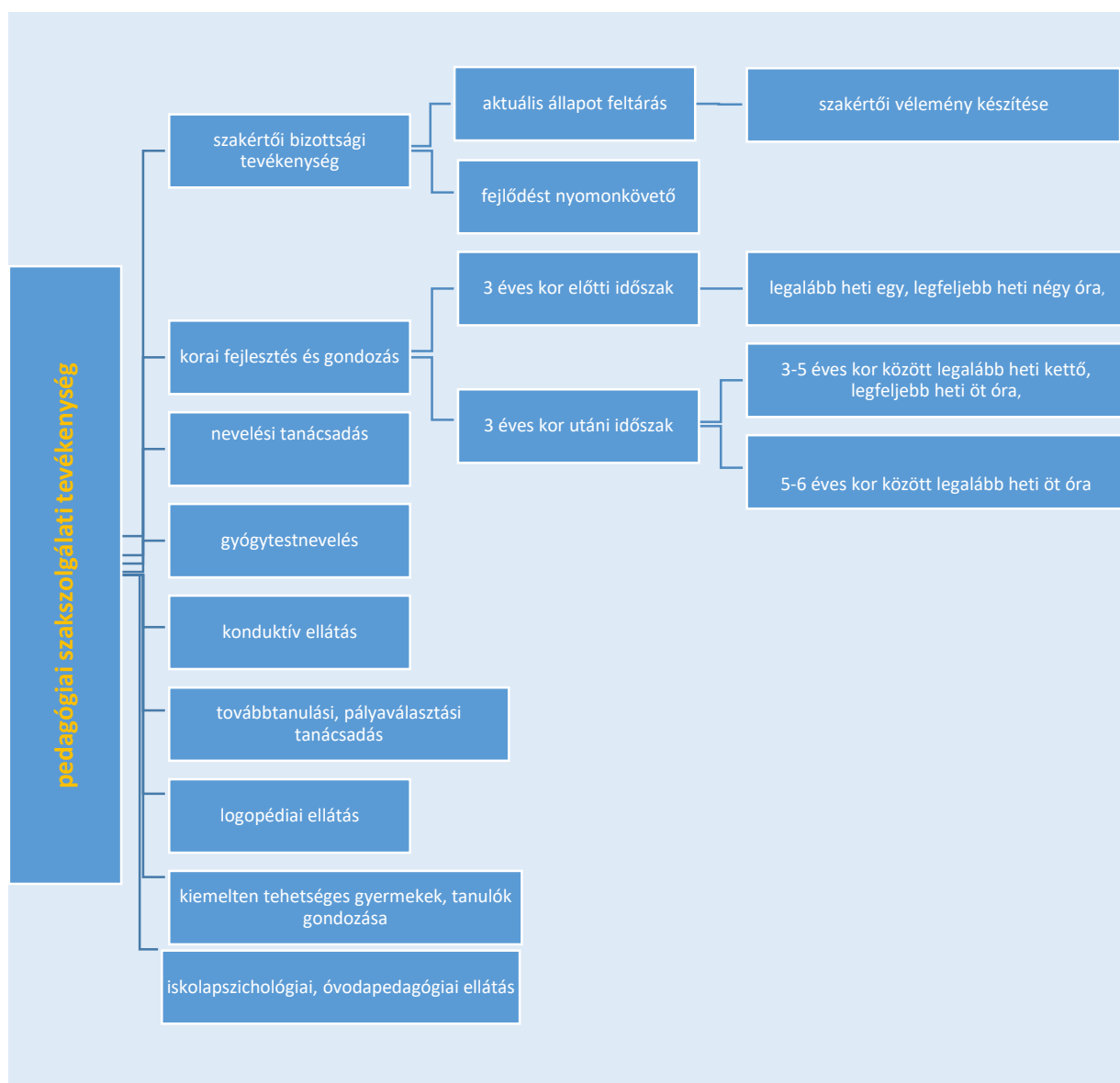
A gyermekotthonban elhelyezett átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek gyámja, valamint a bentlakásos szociális intézményben elhelyezett gondnokság alatt álló személy gondnoka, a gyermek, illetve a gondnokolt külön jogszabályban meghatározott kötelező ellátásait meghaladó szükségleteire – különösen tartós fogyasztási cikk vásárlására, a gyermek képességeinek fejlesztésére és jelentősebb vagyoni érték megszerzésére – a gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérheti a gyámhivataltól.

A gyámhatóság rendszeres időközönként felülvizsgálja a nevelésbe vétel fenntartásának szükségességét, a gyermek hazagondozásának lehetőségét, ennek hiányában – kisebb életkorú gyermekek esetén – az örökbefogadás előmozdításának lehetőségét.

4. A pedagógiai szakszolgálat feladatai

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 18. § határozza meg a pedagógiai szakszolgálatok feladatait.

A szülő és a pedagógus nevelő munkáját, valamint a nevelési-oktatási intézmény feladatainak ellátását pedagógiai szakszolgálat az alábbi feladatok ellátásával segíti.

12. ábra Pedagógiai Szakszolgálat tevékenységei

4.1 A szakértői bizottsági tevékenységről a súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek/tanulók ellátásával kapcsolatban

A szakértői bizottsági tevékenységet a 5/2013. (II. 26.) a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről EMMI rendelet szabályozza.

Ennek 7. § (1) idézve ^{*} Az Nkt. 18. § (2) bekezdés b)pontja szerinti szakértői bizottsági tevékenység keretében az intézmény szakértői bizottsága a gyermek, a tanuló komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, továbbá szükség szerint orvosi, sajátos nevelési igény gyanúja esetén komplex pszichológiai, pedagógiai-gyógypedagógiai, orvosi vizsgálat alapján szakértői véleményt készít.

c)* a sajátos nevelési igény - a mozgásszervi, az érzékszervi (a látási, a hallási), az értelmi, a beszéd fogyatékoság, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén a **halmozott fogyatékoság**, az autizmus spektrum zavar vagy az egyéb pszichés fejlődési zavar: súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavar - **megállapítása** vagy kizárása.

12. § (1) A megyei szakértői bizottság koordinációs feladatai:

f) jogszabályban meghatározott esetben **javaslattétel a súlyosan-halmozottan fogyatékos gyermekek ápoló-gondozó otthoni ellátására, a három évnél idősebb gyermekek bölcsődei ellátására, fogyatékos fiatalok lakóotthoni ellátására.**

Összefoglalóan a szakértői bizottság a szakértői véleményében tesz javaslatot a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló ellátására, az ellátás módjára, formájára és helyére, az ellátáshoz kapcsolódó pedagógiai szakszolgálatok típusaira, a szükséges szakemberre és annak feladataira.

A megyei szakértői bizottsághoz kell továbbá fordulni:

- a tankötelezettség meghosszabbítása iránti kérelemmel;
- a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók esetében a felülvizsgálatok elvégzésére; jogszabályban meghatározott esetben a sajátos nevelési igényű gyermek, tanuló családja részére a juttatások és kedvezmények igénybevételéhez szükséges igazolások kiadásáért.

A 2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről 18. § (2) bekezdés b) pontja szerinti fejlesztő nevelés a gyermek egyéni nevelési-fejlesztési terve alapján végzett komplex gyógypedagógiai fejlesztés, melynek feladata a gyermek fejlesztő nevelés-oktatásra való felkészítése a szülő bevonásával, a szülő részére tanácsadás nyújtásával.

A későbbi fejlesztő nevelés-oktatásba, az iskolai életbe való sikeresebb beilleszkedés feltétele, hogy – mint minden más gyermeknek – ezeknek a gyermekeknek is elkezdődhessen az óvodai nevelése 3-4 éves korukban. Gyógypedagógiai óvodai befogadásuk, nevelésük lenne kívánatos az óvoda részéről, ez alól csak azok a gyermekek képezhetnének kivételt, akiknek egészségi állapota, ellátása megkívánja a kórházi körülményeket.

Ha van befogadó, nyitott szemléletű és infrastruktúrában megfelelően felkészült óvoda, mely földrajzilag is elérhető, akkor a súlyos-halmozottan fogyatékos gyermek óvodás és iskolás is lehet.

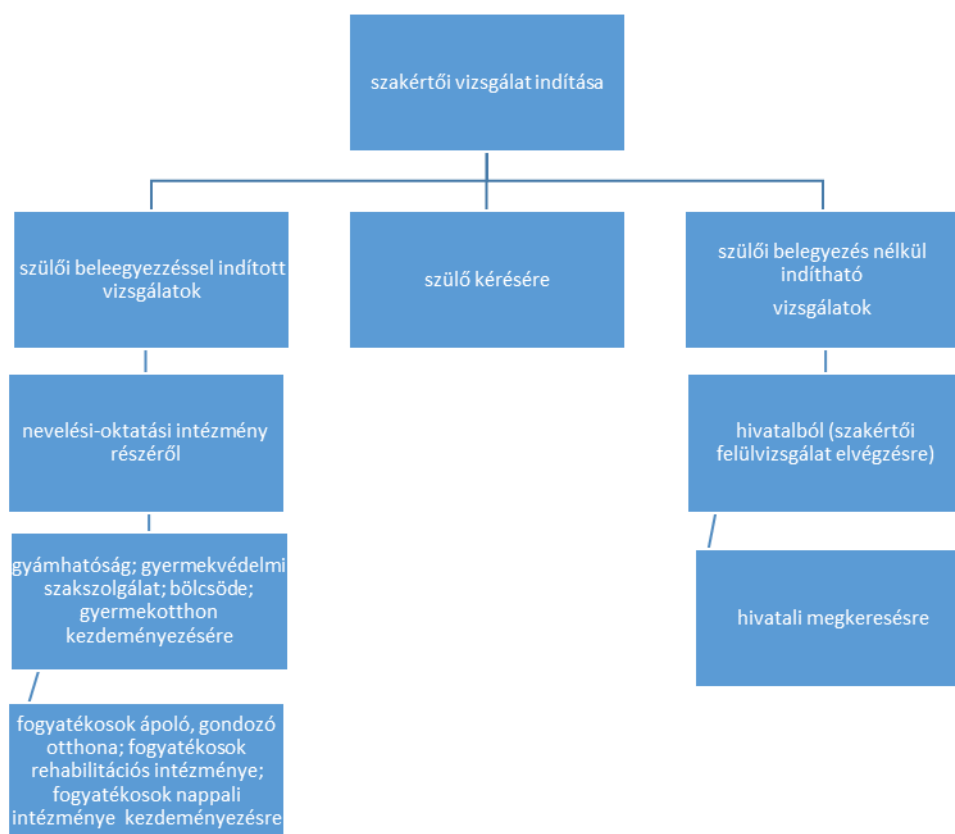
4.2 A szakértői vizsgálatról

4.2.1 A szakértői vizsgálat kezdeményezője

A szakértői vizsgálat – néhány kivétellel – a szülő kérelmére, illetve, ha az eljárást nem a szülő kezdeményezi, a szülő egyetértésével indul. A szakértői vizsgálatot írásban, a megfelelő nyomtatvány kitöltésével és a kért dokumentumok csatolásával kell kérni. A szülő beleegyezése, aláírása szükséges.

Amennyiben a szakértői vizsgálat indítása

- a) hivatalból,
- b) hatósági megkeresésre, történik, nem szükséges a szülő beleegyezése.

13. ábra A szakértői vizsgálat indításának lehetőségei

4.2.2 A szakértői vizsgálati kérelemhez csatolandó dokumentumok

a) Minden **korábbi egészségügyi dokumentum** (pl. születési zárójelentés, kórházi vagy egyéb ambuláns kezelőlapok, hallás, látás, mozgás vagy neurológiai, gyermekpszichiátriai vizsgálatok dokumentumai); a gyermek által használt segédeszközök (pl. hallókészülék,

szemüveg...) dokumentumai; a gyermek friss hallás és látásvizsgálata; **Adatlap a fejlődési szint megítéléséhez** az iskolai felkészítés elősegítésére. (15/2013. (II.26.) EMMI rendelet 4. melléklet) Adatszolgáltatásra kötelezett a gyermek házi-(gyermek) orvosa a területi védőnő által szolgáltatott információk felhasználásával. Kitöltése kötelező 5 éves korban.

b) **Pedagógiai jellemzések** (óvónők, tanítók, tanárok), gyógypedagógiai, ill. fejlesztést végzők tapasztalatai (magán úton fejlesztést végzőké is hasznos lehet).

c) Az **iskolai bizonyítványok másolata** minden osztályfokról, mentesítésről igazgatói határozat.

d) **Megelőző tanulási képességvizsgálatok szakvéleményei.**

e) A **csatolandó dokumentumokat az illetékes szakértői bizottság meghatározza** és erről a szülőt tájékoztatja, mindig az illetékes szakértői bizottságnál kell érdeklődni, hogy mit kérnek a vizsgálathoz.

4.3 A súlyos-halmozottan fogyatékos gyermekek/tanulók képességének felmérése

4.3.1. Állapotmegismerés – szakértői vélemény

Az állapotmegismerés a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulók esetében nem egyszeri vizsgálatot, hanem **folyamatdiagnosztikát** jelent. A tanulók állapotmegismerése minden esetben a **pozitívumokra koncentrál**, kiemeli a megmaradt, illetve a meglévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a tanuló **képességstruktúrájában észlelt funkciózavarokat** is. A hiányok, zavarok számbavétele a **reális célkitűzések** megfogalmazását kell hogy segítse. A pedagógiai felmérés célja annak feltérképezése, hogy mit tud a tanuló, azt hogyan tudja, illetve melyek a **személyes szükségletei**. Nagyon fontos az információk alapos összegyűjtése a tanuló megelőző élethelyzetéről, kialakult szokásairól, családi vagy intézményes nevelése eddig elért eredményeiről és kudarcairól. A tervezés során elengedhetetlen annak figyelembevétele, hogy a tanuló maga és közvetlen környezete mit jelöl meg elsődleges hiányként, illetve milyen igényeket fogalmaz meg. A tanuló korábbi tapasztalatai mellett az állapotfelmérés kitér a tanuló természetes és „mesterséges” helyzetben tapasztalt viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére is.

A tanuló folyamatdiagnózisa alapján elkészített felvételi pedagógiai vélemény, valamint a szülői kérdőív a tanulóról szerzett tapasztalatokat, megfigyeléseket, esetleg teszteredményeket tartalmazza. A pedagógiai vélemény az első megfigyelési időszak alkalmával a legrészletesebb,

ez szolgál majd a félévi vagy év végi értékelés elkészítésének alapjául, mely a kiindulási helyzethez viszonyítva tartalmazza a változásokat. A pedagógiai véleményt célszerű minden tanév kezdetén kiegészíteni, hogy a tanuló fejlődése következtében megváltozott kiindulási helyzet alapján kerüljön sor az adott tanévre vonatkozó célkitűzések meghatározására.

4.3.1 Fejlődésorientált képességfelmérő szempontsorok, skálák

A fejlesztő nevelésben részesülő gyermekek képességeinek felméréséhez az Irányelvekben megfogalmazott gyógypedagógiai, pedagógiai megfigyelés a legtöbbször és leghibízottabban használható módszer, eszköz. A felsorolásban megnevezett skálák, szűrő-tesztek, a szubjektív megfigyelések egységesebb szempontsorának kialakításához, a megfigyelési tapasztalatok megerősítéséhez, a fejlesztési célok megfogalmazásához, az átfogó jellemzés kialakítását segítik. (Irányelvek 2020)

1. *Franger–Pfeffer: Diagnosztikus lehetőségek és problémák a legsúlyosabb értelmi akadályozottság körében,*

2. *Schaffer: Munka – Szórakozás – Fejlesztés szakvélemény és jelentés (AST),*

3. *Fröhlich-féle fejlődésdiagnosztikai lap,*

4. *Strassmaier-féle felmérőlapok,*

5. *TARC módszer,*

6. *SPAC,*

7. *Rowland-féle Kommunikációs Mátrix,*

8. *FIELA Curriculum,*

9. *SEED fejlődési skála,*

A felsorolt kérdőívek és skálák önmagukban ritkán alkalmasak egy-egy gyermek valós képességstruktúrájának és személyiségjegyeinek feltárására. A súlyosan halmozottan sérült gyermekek képességei szerteágazóak. A súlyosan halmozottan sérült gyermekek pszichomotoros fejlettségét és mozgásállapotát tekintve, különböző eszközök használhatók a gyermekek személyiségének, erősségeinek, gyengeségeinek leírására.

4.4 Súlyos halmozottan fogyatékos gyermekek korai fejlesztés és gondozása

4. §(1)*–Az Nkt. 18. § (2) bekezdés a)pontja szerinti gyógypedagógiai tanácsadás, korai fejlesztés és gondozás (a továbbiakban: korai fejlesztés és gondozás) feladata a komplex koragyermekkori prevenció, tanácsadás és fejlesztés, az ellátásra való jogosultság

megállapításának időpontjától kezdődően a gyermek fejlődésének elősegítése, a család kompetenciáinak erősítése, a gyermek és a család társadalmi inklúziójának támogatása érdekében. A korai fejlesztés és gondozás tevékenységei a komplex gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai tanácsadás, a kognitív, a szociális, a kommunikációs és a nyelvi készségek fejlesztése, a mozgásfejlesztés és a pszichológiai segítségnyújtás.

(2)*A korai fejlesztés és gondozás megkezdésére a szakértői bizottság tesz javaslatot.

(2a)*A szakértői bizottság a tizennyolc hónapnál fiatalabb gyermek esetében szakértői véleményét a gyermek külön vizsgálata nélkül, a neonatológia, csecsemő és gyermek fül-orr-gégegyógyászat, audiológia, szemész, ortopédia és traumatológia, gyermek- és ifjúságpszichiátria, fizikális medicina és rehabilitációs orvoslás, orvosi rehabilitáció csecsemő- és gyermekgyógyászat szakterületen, illetve gyermek-neurológia szakorvos által felállított diagnosztikai vélemény és terápiás javaslat alapján **is elkészítheti.**

(3) Ha a gyermek bölcsődei nevelésben, gyermekotthoni ellátásban, fogyatékosok nappali intézményében, fogyatékosok ápoló-gondozó bentlakásos intézményében intézményi ellátásban részesül, a korai fejlesztést és gondozást - amennyiben a feladat ellátásához szükséges feltételek biztosítottak - **az intézményben kell ellátni. A pedagógiai szakszolgálati intézmény a tanácsadást** a szülőn kívül a feladatellátási hely adott gyermekkel foglalkozó szakalkalmazott részére **is biztosítja.**

(4) Ha a gyermek harmadik életévét betöltötte, akkor vehet részt **korai fejlesztésben** és gondozásban, ha a szakértői bizottság szakértő véleménye alapján **nem kapcsolódhat be az óvodai nevelésbe.**

(5) A korai fejlesztés és gondozás egyéni foglalkozás, vagy legfeljebb hat gyermekből álló csoportfoglalkozás keretében valósítható meg.

(6)* A korai fejlesztés és gondozás keretében a gyermek állapotának, szükségleteinek, valamint a család terhelhetőségének függvényében a fejlesztési feladatok végrehajtásának időkerete

(7) A heti időkeretet a szakértői bizottság állapítja meg. Az időkeretet a fejlesztést ellátó szakember a szakértői bizottság írásbeli egyetértésével módosíthatja.

(7a)* Intenzív ellátás a gyermek - a szülő gondozásba történő aktív bevonásával megvalósított - összefüggő, bentlakásos korai fejlesztése és gondozása, amelynek időtartama legalább egy, legfeljebb három hét. A (6) bekezdésben meghatározott időkeret teljesítése szempontjából egy

hét intenzív ellátás hat hét általános szabályok szerinti fejlesztésnek felel meg. A bentlakás feltételeit a gyermek és a szülő számára az intenzív ellátást végző intézmény biztosítja.

(8) A korai fejlesztés és gondozás igénybevételének helye

14 ábra A korai fejlesztés megvalósításának szinterei

(9)* Otthoni ellátás keretében vagy a gyermek gondozását végző intézményben történő ellátás esetén a (6) bekezdésben meghatározott időkeretet - a szülő egyetértésével és a gondozásba történő bevonásával - a fejlesztési év átlagában kell teljesíteni.

5. § (1)* A korai fejlesztés és gondozás feladatait a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján, a gyermeket ellátó fejlesztő szakemberek által kidolgozott **egyéni fejlesztési terv**ben foglaltak szerint kell végezni. **Az egyéni fejlesztési terv szükség szerint módosítható.** Az egyéni fejlesztési tervnek tartalmaznia kell - a gyermek állapotától függően - a gyógypedagógiai, konduktív pedagógiai fejlesztés, a tanácsadás, a kognitív, a szociális, a kommunikációs és a nyelvi készségek fejlesztése, a mozgásfejlesztés és a pszichológiai segítségnyújtás feladatait.

(2)* A korai fejlesztést és gondozást végző szakember gyermekként **egyéni fejlesztési naplót** vezet, és a gyermek fejlődését a fejlesztési év **végén értékeli**. Az értékelési lap egy példányát át kell adni a szülőnek, egy példányát a megyei szakértői bizottságnak, egy példány a korai fejlesztés és gondozás feladatait ellátó intézménynél marad.

(3) Ha a korai fejlesztést és gondozást otthoni ellátás keretében, vagy a pedagógiai szakszolgálatnál infrastruktúra-használata vonatkozó szerződést kötött intézményben szervezik meg, a **pedagógiai szakszolgálati intézmény gondoskodik a szükséges szakemberről.**

(4) A szakértői bizottság az értékelési lap megállapításai vagy a gyermek vizsgálata, felülvizsgálata alapján szükség szerint módosítja a szakértői véleménynek a korai fejlesztés és gondozás megszervezésével kapcsolatos előírásait.

5. A fejlesztő nevelés-oktatás programja az Esély Pedagógiai Központ EGYMI-ben

5.1 A fejlesztő nevelés-oktatás megszervezése

A fejlesztő nevelés-oktatás a súlyosan és halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztő nevelésének, oktatásának irányelve alapján készített intézményi rehabilitációs pedagógiai program és a tanév helyi rendjét meghatározó éves munkaterv alapján folyik.

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok

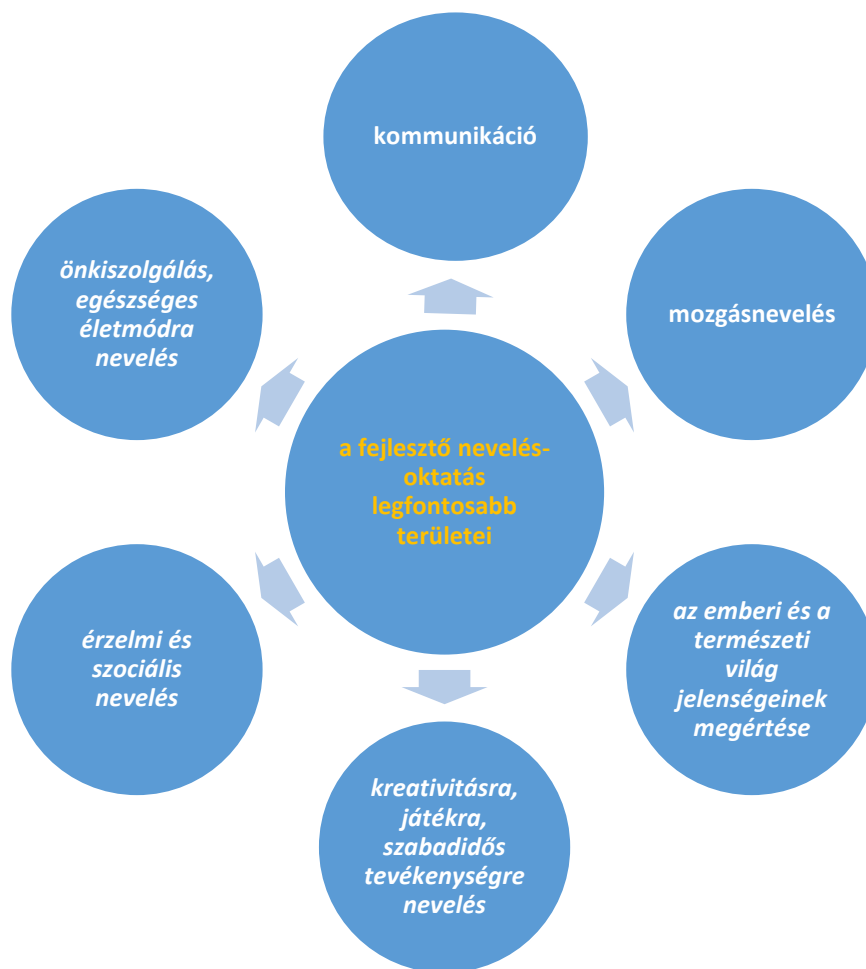
Intézményünkben a fejlesztő nevelés-oktatás a tanév rendjét követi, nem tagolódik tanítási évfolyamokra. A fejlesztő nevelés-oktatásban a tanulók csoportokba sorolásáról – a gyógypedagógusok véleményének kikérésével – az intézmény vezetője dönt. A csoportok létszáma nem haladhatja meg a köznevelési törvény 3. számú mellékletében a gyógypedagógiai osztályok számára meghatározott átlagléttszámot. A csoport alakítás szempontjai lehetnek: életkor, fogyatékoság, fejlettségi szint. A csoportok minimális létszáma 3, maximális létszáma 6 fő.

A csoportjainkba kerülés feltétele olyan súlyos és halmozott fogyatékoság fennállása, melyben az értelmi akadályozottság meghatározónak tekinthető. A fejlesztő nevelés-oktatást az oktatásért felelős miniszter rendeletében foglaltak alkalmazásával, a szülő igénye, a gyermek állapota és a szakértői bizottság, fejlesztő foglalkozások heti óraszámára vonatkozó javaslatának figyelembevételével kell megszervezni. A heti fejlesztő foglalkozások száma nem lehet kevesebb húsz óránál. Indokolt esetben a szülő kérésére, ha a gyermek állapota szükségessé vagy lehetővé teszi, ennél több vagy kevesebb óraszám is megállapítható.

5.2 A fejlesztő nevelés-oktatás tervezése

5.2.1 Az éves tervezés

A fejlesztő nevelés oktatás a Rehabilitációs Pedagógiai Program és az éves munkaterv alapján történik.

15. ábra A fejlesztő nevelés-oktatás területei

A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók fejlesztésének kiemelt területei a nevelés-oktatás folyamatában komplexen érvényesülnek. A főbb fejlesztési területek céljainak, feladatainak meghatározása a tanulók egyéni sajátosságainak, az egyéni fejlődési ütemnek megfelelően alakul.

Az éves munkaterv tartalmazza a csoport tanév rendjéhez igazodó tevékenységeit. Féléves bontásban készítjük el, a tanulók fejlődési ütemtervéhez igazítva. Az éves terv tartalmazza az ünnepeket és az iskola által – lehetőségekhez mérten a szülők bevonásával - szervezett közös programokat is.

5.2.2 A heti tervezés

Az éves terv alapján elkészülő heti terv, órarend tartalmazza a rendszeresen ismétlődő napi tevékenységeket, és a fejlesztési feladatokhoz tartozó különböző tartalmi egységek feldolgozását. A heti terv kidolgozását meghatározza a csoport napirendje, melyben egyes tevékenységek rendszeresen ismétlődnek. A napnak keretet ad a „reggeli kör” és a „búcsú kör”

rituáléja. A hét meghatározott napjain kerül sor a tematikus tervezés alapján kitűzött különböző tartami egységek feldolgozására.

5.2.3 Az egyéni foglalkozások megszervezése

Az egyéni fejlesztő foglalkozások nyújtanak lehetőséget arra, hogy speciális gyógypedagógiai és terápiás segítséget adjunk a tanulóknak különböző képességterületeken. A terápiák alkalmazásának lehetősége a tanulók sajátos nevelési igényeinek, valamint a terápiás ellátáshoz szükséges feltételek meglétének függvénye. Az egyes tanulók esetében a szakértői bizottság határozza meg az egyéni fejlesztés szükségességét és annak heti óraszámait.

1. kép Kódos feladatok az egyéni fejlesztéshez

5.2.4 Felvételi pedagógiai diagnózis,– és vélemény

A tervezés legfontosabb lépése a tanulók ismerete, az egyes tanulók, illetve a tanulócsoport képességstruktúrájának pontos vizsgálata, feltérképezése. A pedagógiai diagnosztikához rendelkezésre álló eszközök alkalmazásával, a tanulók megfigyelésével a tanév kezdetén minden tanuló esetében felvételi pedagógiai véleményt készít a gyógypedagógus. A tanulók diagnosztikus értékelése minden esetben a pozitívumokra koncentrál, kiemeli a megmaradt,

illetve a meg lévő képességeket, funkciókat, ugyanakkor számba veszi a gyermek képességstruktúrájában található hiányosságokat, funkciózavarokat is.

5.2.5 A pedagógiai diagnózis

Célja a tanuló képességstruktúrájának feltárása. A diagnózis kitér a tanuló viselkedésének, tanulási és tevékenységi képességeinek elemzésére. A pedagógiai – diagnosztika a súlyosan és halmozottan sérült tanulók esetében is folyamat-diagnosztikát jelent: korábbi életszakaszra vonatkozó információk megszerzése mellett 8-12 hetes megfigyelési időszaknak kell eltelnie az egyéni nevelési-oktatási terv elkészítéséhez, a célok és feladatok meghatározásához, a pedagógiai és terápiás eljárások kiválasztásához. A pedagógiai diagnózis és vélemény szolgáltatják az alapot a hosszú távú célkitűzések megfogalmazásához. A hosszú távú célok időintervalluma általában egy tanév. A célok a gyermekek fejlődési üteméhez igazodnak. A tanítási folyamat során elkészített önreflexiók és a visszajelzések alapján a célkitűzéseket adott esetekben szükséges átgondolni, módosítani, a tapasztalatokat beépíteni a további tervező munkába.

5.2.6 Az egyéni nevelési-oktatási fejlesztési terv

A tervek elkészítésének kiindulási pontja a tanulók diagnosztikus mérése, a megfigyelési tapasztalatok és a szakértői bizottság véleménye, javaslata. Az egyéni fejlesztési terv a gyermek pedagógiai diagnózisának eredményeiből, az individuális célkitűzésekből, valamint az egyes tartalmi egységek megvalósítása során alkalmazandó speciális didaktikai-metodikai lépések konkrét megfogalmazásából áll. A tanév tizenkettedik hetének végéig minden tanuló részére el kell készíteni a személyre szabott egyéni fejlesztési tervet. Újonnan érkező tanulók esetében a tanév 12. hetének végéig, korábban már ismert tanuló esetében a 8. hét végéig (megfigyelési időszak a tanév kezdetén) készítjük el a személyre szabott egyéni fejlesztési terveket.

Az egyéni fejlesztési terv szoros összhangban áll a csoport számára kidolgozott éves és heti tervvel, de a módszerek és az eszközök tekintetében törekszünk az egyén specifikumaira.

5.2.7 Csoportos foglalkozások szervezése

A különböző, egyenként 35-45 perces, csoportos foglalkozások lehetőségeket nyújtanak a gyermekek képességeinek fejlesztésére. A csoportban végzett fejlesztés fontos a tanulók számára. A csoportban végzett tevékenységek során megélhetik a közösséghez tartozás élményét, megtapasztalhatják a társakkal való együttműködést. A csoportos fejlesztés a

szociális és érzelmi nevelés fontos színtere. A foglalkozásokon és a tanórán kívül is őszinte, nyílt kommunikációval ösztönözzük a tanulókat egymás elfogadására, tiszteletére.

5.2.8 A csoportalakítás szempontjai

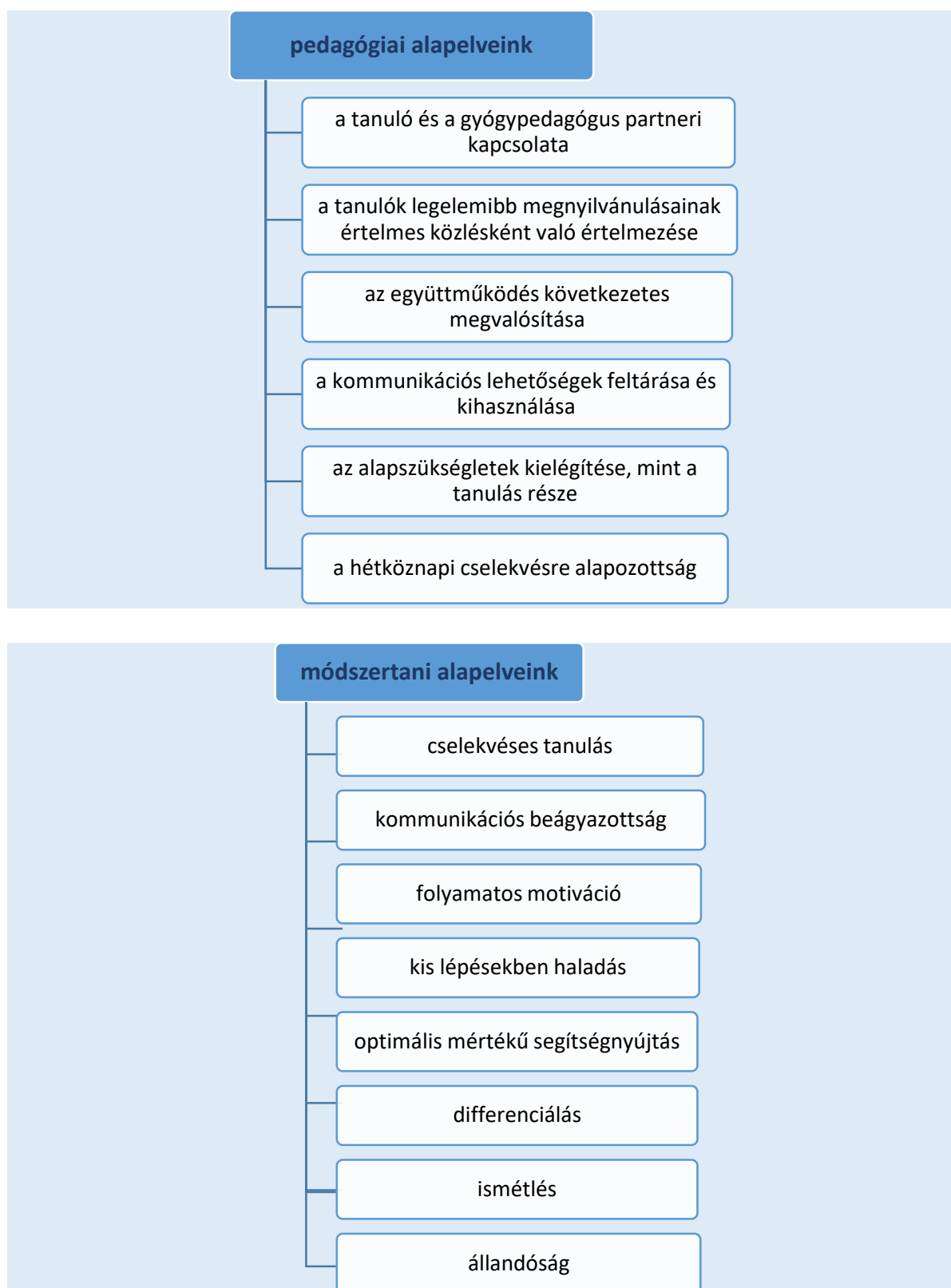
A fejlesztő nevelés-oktatásban olyan tanulók foglalkoztathatók csoportosan, akik szívesen vannak közösségben, képesek átlátni a csoportszabályokat, tolerálják egymás problémáit. A csoportok kialakításánál ezt vesszük elsődleges szempontnak. Lehetőség szerint figyelembe vesszük a fogyatékoság típusát, súlyosságát, a tanulók előzetes tudását, a korábbi mérési és értékelési eredményeket illetve az életkort is.

2. kép Csoportszoba 1

A rehabilitációs pedagógiai program tervezésekor felmérjük a tanulók értelmi, érzelmi, szociális és erkölcsi állapotát is. Ennek értelmében az intézményrendszeren belül olyan célkitűzéseket és követelményeket fogalmazunk meg, melyeket reálisan teljesíteni tudnak a gyermekek. Munkánk során törekszünk a változatos oktatási módszerek és taneszközök alkalmazására, a kulcskompetenciák megfelelő fejlesztésére.

5.3 Pedagógiai és módszertani alapelveink

16. ábra Pedagógiai és módszertani alapelveink

5.4 A nevelési program legfőbb célja és feladatai

A rehabilitációs pedagógiai program iskolai körülmények között olyan fejlesztések nyújtása, mely törekszik képessé tenni a tanulókat szűkebb és tágabb környezetük egyre bővülő megismerésére, saját életük mindennapi élményeinek megélésére, és az ezekben való egyre tevékenyebb részvételre, továbbá társas kapcsolatok kialakítására és fenntartására, aminek eredményeképpen jobb minőségű életet élhetnek. A tevékenységek tervezése során a módszertani kérdések mellett szem előtt tartjuk a tanulók értelmi, érzelmi és szociális helyzetét is. A módszertan illeszkedik a tanulócsoporthoz összetételéhez, mentális szintjéhez, fizikai állapotához. Minden esetben szükségleteiknek megfelelő egyéni bánásmódot kapnak, a felmerülő problémákra személyre szabottan keresünk megoldást. Törekszünk a tanulók teljes személyiségének fejlesztésére, autonómiájának kibontakoztatására. Csoportos tanítás esetén is a foglalkozás teljes időtartamában szükséges az egyénre szabott megfelelő stratégiák alkalmazása.

5.4.1 Feladatok

- A családban, szociális otthonban már kialakított szokások, jelzések, megszerzett képességek, készségek, elsajátított tudásanyag feltérképezése és az életbe való lehetőség szerinti beépítése és fejlesztése. A hatékony fejlesztési munka céljából esztétikus, harmonikus környezetet alakítunk ki.
- A szűkebb és tágabb környezetünk jelenségeiről az elemi szintű ismeretek elsajátíttatása. Folyamatos motivációval igyekszünk felkelteni a tanulók érdeklődését, szem előtt tartjuk szükségleteiket. Támaszkodunk a fejlesztési tervekben megfogalmazott tanulási stratégiákra, a nevelést és az oktatást egységben kezeljük.
- A kommunikáció egyénenként változó lehetőségeinek feltérképezése, a tanulók állandó ösztönzése. Az ismeretek átadása során igazodunk a verbális szinthez.
- A tanulók mozgásállapotának lehetőség szerinti javítása, a meglévő funkciók állandó fejlesztése, az önállóan kivitelezhető mozgások adta lehetőségek folyamatos kihasználása.
- A szociális készségek, társas kapcsolatok, elemi magatartási formák megismertetése, felkészítés az egyén és a közösség együttélési formáira.

- Szabadidős és játéktevékenységekben való aktív részvétel elősegítése, mely pozitívan hat a tanulók érzelmvilágára.
- Szoros kapcsolattartás a szülőkkel, gondozókkal a tanulók eredményes fejlesztése, a szülő-gyerek, gondozó-gyermek kapcsolat segítése érdekében.
- A súlyosan, halmozottan sérült tanulók épen maradt funkcióira alapozva a sérült funkciók fejlesztése, egyéni lehetőségek szerint a kidolgozott fejlesztési program, egyéni fejlesztési tervek alapján.

5.4.2 A mindennapi fejlesztés során szem előtt tartandó pedagógiai elvek

- A fejlesztés a lehetőségekhez képest minden esetben játékosan, konkrét tapasztalatok, valóság-hű szemléltetés útján történjen.
- Az egyéni adottságok figyelembevétele, ennek megfelelően:
 - egyéni fejlesztési terv elkészítésénél
 - egyéni foglalkozások keretében és
 - csoportban differenciáltan. A közösségfejlesztés érdekében alkalmazzuk a megfigyelés módszerét, vizsgáljuk a tanulók társaikkal illetve a felnőttekkel kibontakozó kapcsolatát. A személyes példamutatás által a tanulókat egymás elfogadására, tiszteletére neveljük.
- A team – munkának rendszeresnek és hatékonnak kell lennie. A magasszintű szakmai tudás érdekében a szakmában dolgozók nyitottak az online szakmai együttműködésre, az intézményen kívüli szakmai csoportokkal kapcsolatokat építenek ki. A színvonalas együttműködés érdekében folyamatosan megosztják egymással az új módszereket, tudományos eredményeket.
- A szülőkkel, gondozókkal való kapcsolattartás lehetőleg napi kapcsolatot, állandó információcserét jelentsen.
- Tanulásszervezési alapelv: a különböző fejlesztést végző pedagógusok száma a lehető legkevesebb legyen, mivel a személyes kötődések és a szoros team munka fokozzák az eredményességet.

5.5 Alkalmazható nevelési módszerek és terápiák

5.5.1 Átfogó nevelési módszerek

Ezek közül ismertetjük a napi nevelő-oktató tevékenységeink során alkalmazott eljárásokat.

• Mall-féle bazális kommunikáció

A bazális kommunikáció az értelmileg súlyosan akadályozott gyermekkel való kapcsolat kialakítását célozza. A pozitív kommunikáció gyakorlatát mutatja be, ahol az elvárások és a feladatok a segítők/szakemberek számára vannak előírva, hogy megértsék a súlyos kommunikációs akadályokkal küzdő gyermekeket és kapcsolatot tudjanak létesíteni velük.

• Augmentatív és Alternatív Kommunikáció (AAK)

„A segítő kommunikáció módszere, amely kiegészítő kommunikációs eszközök segítségével megmutathatóvá teszi a kimondhatatlant. Aki nem tud beszélni, annak a szokásostól eltérő utakat kell választania gondolatai, érzései kifejezésére. Ilyenek a gesztusok mellett a kommunikációs táblákon vagy elektronikus eszközökön, a kommunikátorokon elhelyezett üzenethordozók, mint például a képek, a grafikus ábrák, a Bliss-jelképek, a betűk és a szavak.

• Schäffer-féle AST koncepció

Ennek a súlyosan-halmozottan sérült gyermekek nevelésére kidolgozott koncepciónak a fókuszában a valódi integráció megvalósulása áll. Ezeknek a megvalósításához a napirend, a heti rend, az éves terv rendszeressége és strukturáltsága, a tanulási tartalmak hosszabb időn át történő megtartása, a tanítási és szabadidős szituációk kialakítása és rendszerezése, a gyermek cselekvési kompetenciájának figyelembevétele, és a megfelelő tartalmak kiválasztása járulnak hozzá.

• Nielsen-féle aktív tanulás

Az aktív tanulás alapja olyan optimális környezet megteremtése a tanulók számára, ahol saját maguk aktívan tudnak tanulni. A legfontosabb, hogy úgy alakítsuk ki a környezetet, hogy az visszajelzést és megfelelő segítséget/támogatást adjon ahhoz, hogy a súlyos és halmozottan sérült gyermek saját magától cselekedjen és tanuljon.

5.5.2 Testorientált módszerek és mozgásterápiák

• **Bazális stimuláció**

Az érzéklés-észlelés és a szenzomotoros funkció fejlesztését célozza, mellyel segít a gyermeknek a saját testének megtapasztalásában, határainak megismerésében, lehetővé teszi a tárgyi világ megtapasztalását, lehetőséget teremt a gyermeknek reagálni és ezáltal kommunikálni. Ez az eljárás/módszer nyolc területre bontja az érzékelés-észlelést, de igazi értelem csak akkor nyer, ha a bazális kommunikációval együtt alkalmazzuk.

• **Ayres-féle Szenzoros Integrációs Terápia**

Ayres koncepciója szerint a gyógyításnak a gyerekek érzékszervi ingereket kezelő képességére kell jótékony hatást gyakorolnia, és ennek „királyi útja” a korai érzékszervi működések – a vestibuláris és taktilis csatornák – örömteli működtetése. „Az Ayres-féle szenzoros integrációs terápia a vestibuláris-proprioceptív és a taktilis rendszer normalizálásából indul ki, oly módon, hogy felismeri, ezek a rendszerek nem csak az ingerek minőségéről, potenciális veszélyességükről, a két szimmetrikus oldallal rendelkező test téri helyzetéről és idői szekvenciáiról érkező információkat szervezik, hanem felelősek az alapvető érzelmi biztonságért, a szociális kapcsolatképzésért is. Többnyire azonban nem kell előre megtervezett módon irányítani a gyerekek tevékenységét, „csak” változatos mozgási lehetőséget, biztonságot nyújtva, nagy figyelemmel kísérni kell őket kiteljesedésük útján.”

• **Etetés terápiai**, amelyek az önkiszolgálásra nevelés és az érzékelés-észlelés területét célozzák. Müller-féle etetésterápia: Az etetésterápia célja, hogy a gyermeket a megfelelő táplálékhoz juttassa, mely a testi, érzelmi és szociális fejlődéséhez elengedhetetlen. A terápia során kialakításra és bevezetésre kerül az evéshez és a szájápoláshoz szükséges megfelelő testhelyzet, technika, segédeszközök.

• **Zeneterápia**, amely hat a kommunikációra, részt vesz az érzelmi és szociális nevelésben, szerepe van az érzékelés-észlelés fejlesztésében és a kreativitásra nevelésben.

A foglalkozásokon elhangzó zeneművek és zeneszámok a gyermekek érzelmeire lehetnek hatással, amelyek aktivitásra serkenthetik, segíthetik a kommunikációt, vagy éppen relaxálni, ellazulni is segíthetnek. Eleme lehet a hangszeres improvizáció, a manipuláció, valamint a mozgások aktivizálása.

Mondókák, dalok feldolgozása, hangszerekkel, testmozdulatokkal történő kísérése. A zenék az évszakokhoz, aktuális ünnepkörökhöz kapcsolódhatnak, melyek segítik a gyermeket az év során a tájékozódásban is.

- **Snoozelen terápia**, melynek szerepe van az érzelmi és szociális nevelésben és az érzékelés-észlelés fejlesztésében. A Snoozelen terápia egy olyan kényelmes, kényeztető helyiségben zajlik, ahol érdekes fényeffektek, változatos hangok, illatos aromák, taktilis élmények, akusztiko-vibratorikus érzetek, gyengéd mozgások nyújtanak élményeket, és lehetőség adnak az aktivitásra, az interakcióra, találkozásra. Eredménye lehet az egyéni érzékelés megértése, a változékony viselkedés megváltozása, önagresszió, agresszió csökkenése, a növekvő érdeklődés, a könnyebb kommunikáció, több szociális interakció, nagyobb motiváció a részvételre, válaszadásra, mely kihatással lehet a gyermek mindennapjaira is.

- **Állat-asszisztált terápiák**, melyeknek a kommunikáció, az érzelmi és szociális nevelés, valamint a mozgásnevelés területén van kiemelt szerepük:

– Kutyaterápia

A kutyaterápia során a szakmai protokollt követve, a gyermek gyógypedagógusának segítségével alakít ki kapcsolatot az állattal (simogatás, etetés, sétáltatás, speciális feladatok stb.), és ezáltal valósul meg az előzetesen kitűzött szakmai program. A program kidolgozását mindig a résztvevőket jól ismerő, a terápiát vezető szakember és a kutyás stáb együttesen végzi, és teszi a kutyák részvételét, az állatos feladatokat a terápiás folyamat szerves részévé. A kutyaterápiák során alkalmazott változatos feladatokkal testi, pszichés, kognitív és szociális hatások érhetők el.

- **Kézműves és művészeti terápiák**, melyek a kreativitásra nevelés, az érzékelés-észlelés és az érzelmi és szociális nevelés területén hatnak elsősorban.

5.6 A nevelő – oktató munka mérése, értékelési rendszere

A súlyosan, halmozottan fogyatékos tanulók állapotának felmérésére szolgáló diagnosztikus eszközök:

- **FRÖLICH – HAUPT**: Fejlődésdiagnosztika: Egyéni megfigyelésen alapul. Segít a tanulók pillanatnyi lehetőségének pontosabb felmérésében, megismerteti a következő fejlődési lépést, ez által segít a célok megfogalmazásában.

• WAYNE SAILOR – BONNIE JEAN MIX: TARC: Szintén megfigyelésen alapul. Előnye, hogy könnyen felvehető. Megkönnyíti a fejlesztő munka tervezését, alkalmas arra, hogy rögzítsük általa a pedagógiai tevékenységünk sikerét, illetve sikertelenségét. Megvizsgálhatjuk eljárások, terápiák hatásait. (intézményünkben ezt a módszert preferáljuk)

• H. GRÜNNZBURG: PAC (S/PAC 1): Lehetővé teszi a megfigyelt személyek meglévő és hiányzó készségeinek felmérését, s ezzel is jelöli a fejlesztés feladatait. Kördiagramos megjelenési formája segítségével rögtön szemléletes képet kapunk a készségterületek állapotáról.

• STRASSMEIER KÉRDŐÍV A FEJLŐDÉSI SZINT MEGÁLLAPÍTÁSÁRA

Megfigyelésen alapul, könnyen felvehető. Készség szint-felmérőlapokból áll. Elsősorban a megkésett fejlődésű gyermekekre orientálódik.

5.7 A súlyosan, halmozottan sérült tanulók értékelése

Értékeljük:

- A tanulók tudásának mennyiségi gyarapodását
- Tudásuk minőségbeli jellemzőinek változását
- Önmagukhoz mért fejlődésüket
- A tanulók attitűdjét az ismeretszerzés területén

A fejlődésről a szakmai team félévkor és tanév végén szöveges értékelést ad. A tanulók attitűdjét és önmagához mért teljesítményét értékeljük. A tanulók felé a folyamatos pozitív megerősítést gesztusokkal és szimbólumok segítségével is jelezzük.

A tanuló fejlődését a szakmai teamünk a tanítási év végén, a központilag kiadott nyomtatványon szövegesen értékeli. A szöveges értékelés tartalmazza a tanulónak az egyes fejlesztési területen elért eredményeit és nehézségeit, továbbá a következő tanítási év egyéni fejlesztési tervének elkészítéséhez szükséges javaslatokat. A tanév végi értékelés egyben a tanuló bizonyítványa is, mely egyik példányát a törvényes képviselő az adott tanítási év befejeztével vesz át. A szöveges értékelés másik két példány a csoportnaplóhoz, illetve a tanulók törzslapjához csatolandó.

III. rész

1. Az együttműködés lehetséges szinterei és szakmai megvalósítása

Az ellátórendszerek működésének áttekintése egy új tanulási folyamat is mindannyiunk számára. Újra értelmezzük ezek alapján problémáitunkat, hiszen értjük a háttérben

meghúzódo szabályozókat. Azt is látjuk, hogy sok esetben működésünk sajátosságai és szigorú keretei okozzák a nehézséget. A megismeréssel sokkal inkább el tudjuk fogadni a sokszínűségünkből adódóan egymás nézőpontját, eltérő véleményét.

Önreflexió is szükséges saját munkánk mindennapi gyakorlatával szemben. Egyrészt ezen ismertekkel újra értelmezni az eddigi elvárásainkat egymás irányában. Másrészt a jövőben sokkal inkább előtérbe kell helyezni a partnereinkkel folytatott támogató visszajelzéseket.

Nézzük végig milyen kapcsolódási pontokat tudunk meghatározni:

kapcsolódási pontok megnevezése	együtműködésben érdekelte partnerek	háttér szerepet betöltő partnerek
egyéni fejlesztési terv elkészítése, nyomonkövetése, szükség szerinti felülvizsgálata	fogyatékos személyek ápoló- gondozó otthona (Degré utca)	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat (elhelyezés) Békés Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Központ (otthon fenntartója)
	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és konduktív módszertani intézmény)	Békés Megyei Szakértői Bizottság – (szakvéleményben megfogalmazott javaslatok, óraszámok)
		törvényes képviselő, szülő
		törvényes képviselők: gyámok, gondnokok
szakértői vélemény, kontrollvizsgálati eredmény elkészítése, tankötelezettség meghosszabbítása	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és konduktív módszertani intézmény)	
	Szakértői Bizottság	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
	fogyatékos személyek ápoló- gondozó otthona (Degré)	Békés Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Központ (otthon fenntartója)
	törvényes képviselő, szülő	
	törvényes képviselő: gyámok	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat
	törvényes képviselők: gondnokok	Kormányhivatal Szociális és Gyámügyi Főosztály
értékelés a tanuló fejlődéséről	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és	fogyatékos személyek ápoló- gondozó otthona - Békés

	konduktív módszertani intézmény)	Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Központ; törvényes képviselők: szülők, gyámok, gondnokok
	Szakértői Bizottság	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
fejlesztő nevelés-oktatás megvalósítása	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és konduktív módszertani intézmény)	Szakértői Bizottság
	törvényes képviselő - gondnok	Kormányhivatal Szociális és Gyámügyi Főosztály
	törvényes képviselő - gyám	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat
kommunikációs csatornák működtetése	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és konduktív módszertani intézmény)	intézmény közalkalmazottjai: csoportvezetők, gyógypedagógusok, gyógypedagógiai asszisztensek, az intézmény vezetői
	Kormányhivatal Szociális és Gyámügyi Főosztály	gondnokok
	Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat	gyámok
	fogyatékos személyek ápoló-gondozó otthona	az intézmény vezetői és szakalkalmazottjai (gyógypedagógusok, gondozók)
korai fejlesztés ellátása	Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusai	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Békéscsabai Tagintézménye Szakértői Bizottság szakvéleménye
	fogyatékos személyek ápoló-gondozó otthona	Megyei Szociális és Gyermekvédelmi Központ
	törvényes képviselő - szülő	
	törvényes képviselő - gyám	

korai fejlesztésből a fejlesztő nevelés-oktatásba történő átmenet biztosítása	Pedagógiai Szakszolgálat gyógypedagógusai Szakszolgálat	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Békéscsabai Tagintézménye
	Szakértői Bizottság	Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat
	Esély Pedagógiai Központ EGYMI (gyógypedagógia és konduktív módszertani intézmény)	

2. táblázat Az együttműködés kapcsolódási pontjai

Általános tapasztalatként el lehet mondanunk, hogy a különböző ellátórendszereink közötti kommunikációs csatorna hatékony működtetése nem kevés tanulást igényel. Egymás szakmai nyelvezetének megértése, a közös kódok megtalálása új kihívásként áll előttünk. A különböző partnereinkkel való együttműködés során óhatatlanul szembe találjuk magunkat azzal, hogy bár egyenrangú felekként szeretnénk partneri viszonyainkat építeni, mégis vannak befolyásosabb és kevésbé befolyásos szereplői az együttműködésnek. Mivel a helyi viszonyainkban sok személyes szakmai kapcsolattal rendelkezünk, ezért az a szerencsés helyzet állt elő, hogy ezzel együtt is közvetlen és kölcsönösségre alapuló kommunikációt tudunk/tudunk megvalósítani.

Az információs rendszereink felépítése a szervezetinken belül formális és jól szabályozott. Mindenki tudja, hogy milyen irányból, kitől érkeznek az információk és milyen csatornán fogja azokat megkapni.

Jogsabályi keretek szűkítik le, hogy a partnerintézményekkel hasonlóan alakítsunk ki egy jól működő információs rendszert. Ennek leginkább megfelelő módját a rendszeres időközönkénti szakmai találkozók megszervezésében látjuk. Csatornáját tekintve ez lehet személyes, de az online térben történő találkozók is célravezetőek.

Másik segítség lehet egy olyan adatbázis létrehozása, amely állandóan frissül, aktualizálódik. Ennek segítségével könnyebben elérhetővé válnak egymás számára az együttműködő felek. Az adatbázis létrehozása a partnerintézmények vezetői közötti megállapodást feltételezi.

Ábrák, grafikonok, táblázatok, képek jegyzéke

Ábrák

1. ábra Tanulók ellátásához kapcsolódó intézmények
2. ábra Köznevelési alappeladatok szervezeti felépítése az Esély Pedagógiai Központ EGYMI-ben (SzMSz 2019)
3. ábra A törvényes képviselő ellátása
4. ábra Problématükör
5. ábra Szociális ellátások és szolgáltatások rendszere
6. ábra A gyermekek védelmének rendszere
7. ábra Az egyéni fejlesztési tervek tartalma
8. ábra A gyermekek védelmének rendszere
9. ábra A gyermekvédelmi jelzőrendszer hierarchiája
10. ábra Területi Gyermekvédelmi Szakszolgálat munkatársai
11. ábra A gyámhivatal feladat-és hatásköre
12. ábra A Pedagógiai Szakszolgálat tevékenységei
13. ábra A szakértői vizsgálat indításának lehetőségei
14. A korai fejlesztés megvalósulásának szinterei
15. A fejlesztő nevelés-oktatás területei
16. Pedagógiai és módszertani alapelveink

Grafikonok

1. grafikon: Tanulói létszám életkor szerinti bontásban
2. grafikon: A tanulói létszám a törvényes képviselőt ellátók személye szerint
3. grafikon: Kapcsolattartás jellemzői a törvényes képviselőkkel
4. grafikon: Vár szerinti hozzátartozók kapcsolattartása a tanulókkal

Táblázatok

1. táblázat Workshopon részt vevő intézmények
2. táblázat Az együttműködés kapcsolódási pontjai

Képek

1. kép Kódos feladatok az egyéni fejlesztéshez

2. kép Csoportszoba

Források

2011. évi CXCV. törvény a nemzeti köznevelésről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100190.tv>

229/2012. (VIII. 28.) Korm. rendelet a nemzeti köznevelésről szóló törvény végrehajtásáról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1200229.kor>

Irányelvek a sajátos nevelési igényű tanulók oktatásához

https://www.oktatas.hu/kozneveles/kerettantervek/2020_nat/iranyelvek_alapprogramok

15/2013. (II. 26.) EMMI rendelet a pedagógiai szakszolgálati intézmények működéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300015.emm>

Békés Megyei Pedagógiai Szakszolgálat Honlapja

<http://www.bekesszakszolgalat.hu/>

Esély Pedagógiai Központ EGYMI Szervezeti és Működési Szabályzata

<http://www.eselypedagogia.hu/sites/default/files/Dokumentumok/20192020/SZMSZ%202019%20ES%C3%89LY%20PEDAG%C3%93GIAI%20K%C3%96ZPONT%20EGYMI.pdf>

Esély Pedagógiai Központ EGYMI Pedagógiai Program 2019

Magyarország Alaptörvénye

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1100425.atv>

2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1300005.tv>

1997. évi XXXI. törvény a gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv>

15/1998. (IV. 30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99800015.nm>

149/1997. (IX. 10.) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700149.kor>

331/2006.(XII.23.) Korm.Rendelet - a gyermekvédelmi és gyámügyi feladat- és hatáskörök ellátásáról, valamint a gyámhatóság szervezetéről és illetékességéről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0600331.kor>

- 31/2020. (II. 29.) Korm. rendelet a fővárosi és megyei kormányhivatalok működésével összefüggő egyes kormányrendeletek módosításáról. Magyar Közlöny, 2020. évi 33. szám (2020. február 29.)

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=00000001.txt>

2019. évi LXXI. törvény Magyarország 2020. évi központi költségvetéséről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a1900071.tv>

1/2000. (I. 7.) SzCsM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó szociális intézmények szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=a0000001.scm>

Békéscsabai Családsegítő és Gyermekjóléti Központ honlapja:

<http://www.bcsgyermekjolet.hu/site/>

Családi tudakozó – Szociális tájékoztatás, tanácsadás honlapja:

<https://csaladitudakozo.kormany.hu/gyermek-es-ifjusagvedelem>

Nagyné Erdély Ildikó: A gyermekotthoni gyámok családgondozással kapcsolatos Autisták Országos Szövetsége

<http://aosz.hu/esoember/a-gondnoksag-ala-helyezes-folyamata/>

Patrónus Ház Nonprofit Kft

http://patronushaz.hu/hu/docs/Gondnoksag_es_tamogatott_donteshozatal_20180301.pdf

InfoGraf - Szociális alapszolgáltatások:

http://tamogatoweb.hu/index.php/olvasnivalo1/infograf/381-szocialis_alapszolgalatasiok

Net Jogtár: gyermekvédelmi törvény

<https://net.jogtar.hu/jogszabaly?docid=99700031.tv>